

”Nainen on timantti”

Maahanmuuttajanaisten vanhemmuuden tukeminen Naapuriäiti-hankkeessa

Honkavaara, Johanna
Päivärinne, Karoliina

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”NAINEN ON TIMANTTI”
Maahanmuuttajanaisten vanhemmuuden tukeminen
Naapuriäiti-hankkeessa

Honkavaara Johanna
Päivärinne Karoliina
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2016

Honkavaara Johanna ja Päivärinne Karoliina

”Nainen on timantti” Maahanmuuttajanaisten vanhemmuuden tukeminen Naapuriäiti-hankkeessa

Vuosi 2016

Sivumäärä 54

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin osana Niceheart ry:n Naapuriäiti-pilottihanketta. Hankkeen tavoitteena on kehittää menetelmä, joka edistää naisten voimaantumista yhteisö-tasolla. Tarkoituksena on vähentää maahanmuuttajanaisten syrjintää ja yhteiskunnan ulko-puolelle jäämistä. Hankkeen aikana naisten osaamista, jaksamista ja verkostojaan vahvistet-tiin. Naapuriäiti-koulutus koostuu 15 eri moduulista. Moduuli 6 käsitteli perhettä, joka liittyi meidän opinnäytetyöhömmä. Tavoitteena oli käydä läpi lapsen kasvatusta ja kehitystä sekä kasvattaa osallistujien tietoisuutta lapsen kehitykseen liittyvissä asioissa lapsen ikätasoon so-pivalla tavalla. Koulutus toteutettiin maaliskuussa 2016.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään kotoutumista, kulttuurisensitiivisyyttä ja monikult-tuurista vanhemmuutta sekä Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän Vanhemmuuden roolikarttaa. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa avataan osallistujien omaa vanhem-muutta ja vanhemmuuden roolikartan tavoitetooleja kuvallisin menetelmin. Naapuriäitien osallistaminen toteutettiin matalalla kynnyksellä. Arviointimenetelmänä käytettiin arviointi-janaa, jonka lisäksi saimme palautetta työelämän yhteistyökumppaniltamme. Naapuriäiti kou-lutuksen osallistajat pitivät toiminnallista työskentelyä positiivisena asiana. Vanhemmuus on aihe, joka herättää tunteita ja vanhemmuuden roolikartta antaa työvälineen, joka mahdollis-taa vanhemmuuden tarkastelun useasta näkökulmasta. Opinnäytetyössä nousseita tietoja voi-daan hyödyntää tulevaisuudessa, kun Nicehearts ry:n toimintaa kehitetään ja koulutuksia to-teutetaan.

Asiasanat, maahanmuuttaja, monikulttuurisuus, vanhemmuus, vanhemmuuden roolikartta kotouttaminen, kulttuurisensitiivisyys, toiminnallisuus

Honkavaara Johanna, Päivärinne Karoliina

“A woman is a diamond”: Supporting the parenting of immigrant women in the Neighbour Mother (Naapuriäiti) Project

Year	2016	Pages	54
------	------	-------	----

This empirical thesis was completed as part of the Niceheart Association's (Niceheart ry) pilot project, Neighbour Mother (Naapuriäiti). The aim was to improve women's empowerment and community development on a community level. The objective was to reduce discrimination against women from different ethnic backgrounds and to prevent their social exclusion. During the project, women's skills and coping abilities were reinforced. The training offered by the Neighbour Mother project consisted of 15 different modules. Module 6 dealt with parenting, the topic related to this thesis. The aim was to discuss raising children and their development, as well as raising participants' awareness of issues related to child development according to their child's age group. The training was carried out in March, 2016.

The theoretical section of the thesis discusses social integration, cultural sensitivity and multicultural parenting. It also includes an examination of the 'parenting role chart' as suggested by the Municipal Federation for Child Protection of South West Finland. The functional part of the thesis discusses the parenting of the participants and target roles from the parenting role chart using visual methods. The engagement of 'neighbour mothers' was achieved by applying low involvement thresholds. The participants in the Neighbour Mother training viewed the practical working as positive. Parenting is an emotive topic and the parenting role chart provides a means for looking at parenting from various points of view. The findings of the thesis can be used in the future development of the Niceheart Association's activities and in further training.

Keywords: immigrant, multiculturalism, parenting, parenting role chart, social integration, cultural sensitivity, functional

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Toiminnallinen opinnäytetyö, yhteistyötaho ja tavoitteet	8
2.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	8
2.2	Yhteistyötaho Nicehearts ry ja Naapuriäiti-hanke	10
2.3	Opinnäytetyön tavoitteet.....	12
3	Vanhemmuuden roolikartta monikulttuurisessa vanhemmuudessa	13
3.1	Monikulttuurinen vanhemmuus	13
3.2	Vanhemmuuden roolikartta	16
3.3	Vanhemmuuden roolikartta maahanmuuttajille.....	21
4	Kotoutumisen tukeminen, kulttuurisensitiivisyys ja osallisuus.....	23
4.1	Kotoutumisen tukeminen	23
4.2	Kulttuurisensitiivisyys ja osallisuus	25
5	Toteutus	28
5.1	Suunnitteluvaihe	28
5.2	Toteutuskerrat.....	29
6	Tavoitteiden toteutuminen ja toiminnan arviointi.....	32
6.1	Vanhemmuuden vahvistuminen.....	33
6.2	Palaute ja ajatukset	33
6.3	Ammatillinen oppiminen	38
7	Toiminnan eettisyys	39
8	Pohdinta	41
	Lähteet	45
	Kuvat	49
	Kuviot	50
	Liitteet.....	51

1 Johdanto

Toiminnallinen opinnäytetyömme sai alkunsa meidän molempien kiinnostuksen kohteista. Meitä kiinnosti aikuisryhmän ohjaaminen, maahanmuuttajataustaiset naiset sekä toiminnallisten menetelmien käyttäminen aikuisryhmässä. Saimme työelämän yhteistyökumppaniksi Nicehearts ry:n Naapuriäiti-toimintamallin kehittämishankkeen. Opinnäytetyössämme käytämme siitä nimeä Naapuriäiti-hanke. Hanke on aloittanut toimintansa syksyllä 2015 ja sen toiminta-alueina ovat Vantaa, Espoo ja Lappeenranta.

Opinnäytetyömme toiminnalliset osuudet toteutimme Vantaalla. Hankkeen ja opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat maahanmuuttajanaiset, jotka ovat jo pidempään asuneet Suomessa. Koulutukseen tulleet naiset omaavat hyvän suomen kielen taidon ja heillä on halu auttaa vapaaehtoisesti toisia, vasta maahan tulleita maahanmuuttajanaisia. Koulutuksen jälkeen naiset tulevat toimimaan naapuriäitinä, mentoreina uusille naisille ja auttavat heitä kotoutumaan uuteen kotimaahan. Naapuriäiti-hankkeen tavoitteina ovat, että koulutuksen päätyttyä naapuriäitien tietotaito auttamisesta on vahvistunut ja he ovat saaneet enemmän tietoa yhteiskunnasta sekä perhe-elämästä. Työelämän yhteyshenkilönä meillä on toiminut Naapuriäiti-hankkeen projektikoordinaattori Margarita "Meg" Sakilayan-Latvala.

Vuonna 2012 Suomessa oli yhteensä yli 90 000 perhettä, joissa toinen tai kumpikin puoliso ovat vieraskielisiä (Miettinen & Pelkonen 2016). Tämä vieraskielisten perheiden lukumäärä kertoo, että maahanmuuttajanaisia ja -äitejä on tällä hetkellä paljon Suomessa. Kotoutumisprosessi on kaikilla maahanmuuttajilla erilainen, myös maahanmuuttajanaisilla. Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen uuteen kotimaahan on usein vaikeampaa kuin miesten ja lasten. Miehet ja lapset oppivat naisia nopeammin suomen kieltä koulun, päiväkodin ja työn kautta sekä saavat niiden kautta uutta sosiaalista verkostoa itselleen. Naiset jäävät usein moneksi vuodeksi kotiin hoitamaan perheen lapsia, joka vaikeuttaa sosiaalisten suhteiden muodostumista. Perheiden oma tukiverkosto on jäänyt kotimaahan, eikä heillä välttämättä ole ketään kenen kanssa jakaisivat vanhemmuuden onnistumisia, haasteita tai kysymyksiä. Äitiys itsessään on hyvin arvostettua maahanmuuttajanaisten keskuudessa. Yksi naapuriäideistä sanoi, että "Nainen on timantti" - viitaten siihen, että äiti on usein perheen kantava voima. Naapuriäitien esille nostamista ajatuksista voimme olettaa, että kodeissa sukupuoliroolit ovat hyvinkin selvät; kodin hoito kuuluu naiselle ja kodissaan sekä vanhemmuudessa nainen on jalo-kivistä suurin.

Ensimmäiset maahanmuuton jälkeiset vuodet ovat yleensä vaikeimpia niin sosiaalisten suhteiden kuin kielen oppimisen kanssa. Maahanmuuttajavanhempien saattaa olla vaikea kasvattaa ja ohjata lapsia uudessa maassa ja toimintaympäristössä. Tässä tilanteessa vanhemmille ennaltaehkäisevä tuki ja ohjaus tulee tarpeeseen. He hyötyvät lasten kasvatukseen liittyvästä

tiedosta ja omien kokemusten jakamisesta samassa tilanteessa olevien muiden vanhempien kanssa. Vanhemmuus vieraassa kulttuurissa on haastavaa, sillä odotukset oman kulttuurin ja uuden kulttuurin välillä saattavat olla ristiriitaisia.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin maaliskuun 2016 aikana. Tällöin Naapuriäiti-hankkeen koulutusjaksossa alkoi perhe-moduuli, johon meidän opinnäytetyömme toiminnallinen osuus sisältyi. Toimintakerrat olivat sisällöltään samanlaisia, mutta ne toteutettiin eri naapuriäitiryhmille eri puolilla Vantaata. Jokaisella toimintakerralla meillä oli sama sisältö, jossa kävimme läpi eri näkökulmista maahanmuuttajanaisten perheitä, lapsia sekä vanhemmuuden ja äitiyden keskeisimpiä osa-alueita.

Käytimme työskentelyvälineenä Vanhemmuuden roolikarttaa (Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2013), jonka avulla avasimme vanhemmuuden eri rooleja toiminnallisilla menetelmillä. Toiminnallisen työskentelyn kautta syntyneissä keskusteluissa avautui näkökulmia eri kulttuureihin ja naapuriäitien omaan tapaan toimia vanhempina. Toiminnan kautta osallistajat saivat mahdollisuuden vertaistukeen sekä yhteiseen toimintaan. Tarkoituksena näillä toimintakerroilla oli naapuriäitien vanhemmuuden voimavarojen vahvistaminen ja vuorovaikutuksen parantaminen.

Opinnäytetyömme pohjautuu luoviin toiminnallisiin menetelmiin, joiden käyttö on lisääntynyt merkittävästi viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Luovat toiminnot sopivat kaiken ikäisille ja eri etnisen taustan omaaville ihmisille hyvin. Olemme itse sosionomiopintojen aikana tutustuneet luoviin toimintoihin, erityisesti musiikkiin ja kuvalliseen ilmaisuun. Halusimme tuoda näitä uusia, itse hyviksi kokemia asioita meidän kohderyhmälle. Luovana toimintana tässä opinnäytetyössä meillä oli kuvallinen ilmaisu, joka tuli esille Vanhemmuuden käsi-menetelmänä.

Sitouduimme opinnäytetyössämme Naapuriäiti-hankkeen tavoitteisiin, jossa tavoitteena oli onnistua vahvistamaan naapuriäiti-koulutuksessa olevien naisten tietoa perhe-elämästä ja sen eri osa-alueista. Lisäksi asetimme itsellemme omia tavoitteita, jotka olivat naapuriäitien vanhemmuuden vahvistuminen osallistavan toiminnan kautta, meille ammattilaisina aikuisryhmän ohjaamistaitojen kehittyminen sekä kulttuurisensitiivisen työotteen vahvistuminen. Tavoitteisiin pääsemiseen käytimme naapuriäideille kuvallisia menetelmiä sekä Vanhemmuuden roolikarttaa maahanmuuttajille ja yhteisiä keskusteluja. Koko ohjausprosessin ajan pyysimme palautetta ohjauskerroista työelämänyhteistyökumppaniltamme.

2 Toiminnallinen opinnäytetyö, yhteistyötaho ja tavoitteet

Toiminnallisen opinnäytetyön osuudessa käsittelemme mitä toiminnallinen opinnäytetyö on, sekä mitä toiminnalliset menetelmät pitävät sisällään. Esittelemme työelämän yhteistyökumppanimme Nicehearts Ry:n toimintaa ja erityisesti heidän Naapuriäiti-hanketta, jossa olimme mukana toteuttamassa opinnäytetyömme toiminnallista osuutta. Käymme läpi maahanmuuttajan kotoutumisprosessia. Ammattilaisten antamaan apuun ja ohjaukseen liittyy kulttuurisensitiivisyys sekä osallisuus ja osallistaminen sosiaalialan asiakastyössä. Osuuden lopussa tuomme esille opinnäytetyömme tavoitteet.

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai sen järjeistämistä ammatillisen kentän sisällä. Se voi olla jonkin tapahtuman toteuttaminen, kokouksen järjestäminen tai näyttely. Toiminnallinen opinnäytetyö yhdistää tutkimusviestinnän keinoin käytännön toteutuksen ja sen raportoinnin. Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännön läheinen sekä tutkimuksellisella asenteella toteutettu. Siinä tulee olla riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9-10.)

Työelämälähtöinen opinnäytetyö tukee opiskelijan ammatillista kasvua. Kun toiminnallisen opinnäytetyön aihe on toimeksiannettu, lisää se vastuuntuntoa opinnäytetyöstä ja opettaa täsmällisyyden hallintaa suunnitelman tekemisessä. Siihen kuuluu tietyt toimintaehdot ja -tavoitteet sekä selkeä aikataulutettu toiminta ja tiimityö. Sen etuna on, että opiskelija pääsee peilaamaan omia tietojaan ja taitojaan juuri tämän päivän työelämään ja sen tarpeisiin. Opinnäytetyö saattaa suunnata opiskelijan ammatillista kasvua, urasuunnittelua sekä työllistymistä. (Vilkka & Airaksinen 2003, 17.)

Toiminnallinen opinnäytetyö lähtee liikkeelle aiheanalyysistä eli aiheen ideoinnista. Siinä pohditaan, mitkä asiat kiinnostavat opinnoissa, syventävissä opinnoissa, vaihdossa tai työharjoittelussa. Aiheen tulee olla itseään motivoiva ja kiinnostava. Tärkeää on, että opiskelija pystyy syventämään omaa asiantuntemustaan aiheesta ja aihe on ajankohtainen ja tulevaisuuteen suuntaava. (Vilkka & Airaksinen 2003, 23.) Meitä kiinnosti luovien menetelmien käyttö maahanmuuttajien kanssa työskentelyssä. Aihe kiinnosti meitä molempia ja saimme hankkeen toteuttajilta vapaat kädet suunnitella ja työstää toimintaa. Olemme suuntautuneet opinnoissa luoviin menetelmiin, erityisesti musiikkiin ja kuvalliseen ilmaisuun. Meidän oli helppo lähteä niiden kautta suunnittelemaan opinnäytetyön toiminnallisia osuuksia. Samalla syvensimme omaa osaamistamme luovien toiminnallisten menetelmien kautta.

Toiminnallisiin menetelmiin kuuluvat luovat toiminnot kuten kuvataide, musiikki, tanssi, kirjoittaminen ja tarinallisuus. Niissä osallistuja luo itse eli maalaa, musisoi, tanssii tai vaikkapa kirjoittaa. Toiminnallisten menetelmien lähtökohtana ja tausta-ajatuksena on, että jokainen ihminen on itse oman elämänsä paras asiantuntija. Tästä syystä ihminen itse osaa parhaiten tunnistaa voimavaransa, ongelmansa tai kehittämisen kohteensa ja ratkaista ne myös omin voimin. Toiminnallisten menetelmien avulla voidaan tukea ihmistä löytämään itsensä sekä tapansa ilmaista itseään. Näihin menetelmiin ei kuulu luennointi, vaan nimensä mukaisesti toiminnalliset menetelmät ovat enemmän toimintaa ja vähemmän sanoja. Sanoja tarvitaan vasta työskentelyn purkamiseen ja kokemuksen jakamiseen muiden kanssa. (Heiskainen & Hiisjärvi 2015)

Itsensä kanssa työskenteleminen on käytännössä elämistä koskevien käsitysten, uskomusten ja tunteiden työstämistä. Yhteys omiin uskomuksiin, tunteisiin ja omaan itseensä löytyy parhaiten tekemällä ja leikkimällä. Aikuinen on usein unohtanut kyvyn leikkiä, mutta paljonkaan ei tarvitse pinta- raaputtaa ja yllyttää leikkiin, kun innostutaan luomaan mitä hienompia asioita. Ryhmän vetäjän tarkoituksena on, että saa osallistujat innostettua mukaan toimintaan. Aiheeseen virittäytyminen aloitetaan matalalla kynnyksellä ja työskentelyn jälkeen palataan nykyhetkeen purkamalla ja jakamalla koettu sanallisesti. Ohjaajan tehtävä on kulkea vierellä antaen toiminnallisia menetelmiä ja välineitä sekä pitää huolta aiheeseen virittämisestä ja aiheen purusta. (Heiskainen & Hiisjärvi 2015)

Myös Laine, Nissilä ja Sergejeff (2007) tuovat esille, että toiminnallisille menetelmille yhteistä on, ettei opiskelija tee opetustilanteessa muistiinpanoja, vaan hän osallistuu aktiivisesti toimintaan. Näiden menetelmien avulla opitaan kokonaisvaltaista tekemistä, josta syntyy kokemuksia ja elämyksiä. Siihen liittyy samalla omat tunteet sekä saadaan yhteys omaan itseensä. Tämä auttaa itse oppimiseen sekä helpottaa siihen liittyvää jännitettä. Opiskelijan aikaisemmat elämäkokemukset, tunteet, muistot ja elämykset liittyvät oppimiskokemukseen ja ne hyväksytään osana opetusta. (Laine, Nissilä & Sergejeff 2007, 82.)

Toiminnallisissa menetelmissä nousee esille käytännön toiminta ja tilanteisiin vaikuttaminen. Opetustilanteissa hankitaan elämyksiä ja kokemuksia, jotka jaetaan ryhmän muiden jäsenten kesken. Toiminnalliset menetelmät rentouttavat, saavat ilon nousemaan pintaan sekä vahvistavat ryhmähenkeä. Nämä helpottavat oppimista sekä siihen liittyviä paineita. Tämä oppimistyyli on ihmiselle luonteenomainen keino hankkia tietoa ja taitoa, varsinkin silloin kun kyseessä on maahanmuuttaja, joka saattaa olla luku- ja kirjoitustaidoton sekä omata vähäisen pohjakoulutuksen. On hyvä huomioida myös se, että opiskelumenetelmät ovat sellaisia, jotka vahvistavat yksilön itsetuntoa ja käsitystä itsestään oppijana. (Laine ym. 2007, 82-83.)

2.2 Yhteistyötaho Nicehearts ry ja Naapuriäiti-hanke

Nicehearts ry, on vuonna 2001 perustettu yhdistys, joka on toiminut alusta alkaen Vantaalla ja sen toiminta on laajentunut Espooseen ja Lappeenrantaan 2016. Nicehearts ry:n päämääränä on tyttöjen ja naisten hyvinvoinnin edistäminen, alueellisen hyvinvoinnin ja vaikuttamisen sekä osallisuuden lisääminen. Integraatio ja kotouttamisen edistäminen yhteiskunnassamme ovat olennainen osa Nicehearts ry:n toimintaa. Heidän palveluitaan ovat tyttötoiminta, avoin kulttuuri- ja harrastustoiminta sekä kehittämistoiminta. He antavat myös kokonaisvaltaista palveluohjausta, joka on yksi sosiaalinen tukitoiminta tytöille ja naisille. Lisäksi pyritään edesauttamaan naisten työllistymistä ja yrittäjyyttä. Toiminnassa painottuu vahvasti kulttuuri ja sukupuolisensitiivinen työote. Palvelut ovat suunnattu erityisesti maahanmuuttajataustaisille. Tarkoituksena on myös ennaltaehkäistä yhteiskunnan ulkopuolelle joutumista sekä edistää kotoutumista ja lisätä osallisuutta erityisesti niiden naisten keskuudessa, joilla on tuen tarve. (Nicehearts 2016.)

Yhdistyksen tavoitteena on auttaa maahanmuuttajanaisia selviämään arjesta suomalaisessa yhteiskunnassa ja lisäksi voimaannuttaa naiset aktiivisiksi toimijoiksi. Tärkeänä tavoitteena on myös tarjota merkityksellistä toimintaa vapaaehtoistoiminnan muodossa niille naisille, joilla on aikaa sekä resursseja ja halua auttaa. Tukitoiminta tarjoaa vertaistukea ja mahdollisuuden olla sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden osallistujien kanssa. Nicehearts ry:n arvoissa nousee esiin tasa-arvo, yhdenvertaisuus sekä ilon kautta yhteisöllisyys. Tarkoituksena on luoda, tukea ja ylläpitää naisten keskinäisiä verkostoja ja edesauttaa eri-ikäisten kohtaamista arjessa. (Nicehearts ry 2016.)

Nicehearts ry:ssä alkoi syksyllä 2015 Naapuriäiti-toimintamallin kehittämishanke, joka on EU:n sosiaalirahaston tukema hanke. Naapuriäiti-hanke toteutetaan 1.8.2015-31.12.2016 välisenä aikana yhteistyössä Vantaan, Espoon sekä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Hanke on suunnattu parantamaan erityisesti työelämän ulkopuolella olevien, eri etnisen taustan omaavien vähemmistöyhteisöjen naisten työ- ja toimintakykyä. (Sakilayan-Latvala & Velling 2015.)

Maahanmuuttajanaiset auttavat usein vapaaehtoisesti toisia maahanmuuttajanaisia olemalla tulkkausapuna tai neuvovat tietä palveluviidakossa. Hankkeen tavoitteena on löytää nämä naiset ja vahvistaa heidän osaamistaan, jaksamistaan ja verkostojaan. Ajatuksena on vahvistaa ensin koulutuksen saanutta naapuriäitiä, jotta hän jaksaa vahvistaa naapuriaan, joka taas jakaa vahvistusta seuraavalle naiselle. Tarkoituksena on, että koko yhteisö voimaantuu yksi nainen kerrallaan. (Veto-verkosto 2015.) Hanketta rahoittavat ELY-keskus Euroopan Sosiaalirahastosta, Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus (Sakilayan-Latvala & Velling 2015).

Naapuriäideille koulutus on maksuton ja koulutus tarjoaa mahdollisuuden vaikuttaa asuinalueen viihtyvyyteen. He saavat koulutuksen kautta hyviä kokemuksia, kontakteja sekä uusia ystäviä. Hankkeen aikana eri etnisen taustan omaavia naisia koulutetaan naapuriäideiksi, jotka toimivat omilla asuinalueilla mentoreina ja muutoksen tekijöinä. Naapuriäidit ovat linkkinä apua tarvitsevien naisten sekä palveluiden välillä. Samalla he ovat tiivis osa monimuotoista paikallistoimintaa olemalla mukana kotikäynneillä, vahvistavat koulun ja kodin välistä kommunikaatiota, kannustavat mukaan harrastusten pariin tai tutustuttavat perhekahvilan toimintaan. He auttavat uusia, vasta maahan muuttaneita naisia kotoutumaan uuteen kotimaahan. (Veto-verkosto 2015.)

Naapuriäiti-mallia on toteutettu Tanskassa jo useamman vuoden ajan. Se on toiminut siellä hyvin tuloksin. Tanskassa on saatu yli 500 aktiivista naapuriäitiä ja siellä toimii yli 40 ryhmää. Tanskan toimintamallia mallinnetaan nyt Suomeen. (Sakilayan-Latvala & Velling 2015.) Tanskassa toimintamallia pyörittää Kirkernes Integrations Tjeneste-järjestö. Heidän toiminnan nimi on Bydelsmor ja sitä toteutetaan kahdessa kaupungissa Vejlessä ja Esbergissä. Tämä järjestö toimii yhteistyössä paikallisten seurakuntien kanssa. (Kirkernes Integrations Tjeneste 2015.)

Naapuriäitien peruskoulutus koostuu 15 eri koulutusmoduulista. Moduuleissa vahvistetaan naapuriäitien omaa tietotaitoa sekä käydään läpi teemoja yhteiskunnallisista asioista perhe-elämään. Vantaalla kokoontuu 4 ryhmää, joissa koulutetaan naapuriäitejä. Lisäksi koulutukset ovat käynnissä myös Espoon ja Lappeenrannan alueilla. Ryhmät kokoontuvat kerran viikossa ja yksi moduuli kestää 3 tuntia. Koulutuksen alussa reflektoidaan osallistujien omia kotoutumisen vaiheita sekä suunnitellaan jatkoa tunnistamalla omat vahvuudet, kehittämiskohteet ja voimavarat. Koulutuksissa käytetään runsaasti ulkopuolisia luennoitsijoita. Viisi ensimmäistä moduulia käsittelivät terveyttä, mielenterveyttä, ravintoa ja liikuntaa. (Nicehearts 2016.)

Naapuriäitien koulutuksen kuudes moduuli käsitteli perhettä, johon meidän opinnäytetyömme liittyi. Koulutuksen tavoitteena oli käydä läpi lapsen kasvatusta ja kehitystä. Tarkoituksena oli reflektoida omaa vanhemmuutta ja perhe-elämää sekä kasvattaa ja vahvistaa osallistujien tietoisuutta lapsen kehitykseen liittyvissä asioissa lapsen ikätasoon sopivalla tavalla. Lisäksi tarkoituksena oli tutustua Vantaan lapsiperheiden palveluihin sekä tuoda pohdittavaksi lapsen päiväkodin, koulun ja vanhemman välisen suhteen tärkeys. Moduulit 7-8 käsittelivät teini-ikäisyyttä sekä varhaisaikuisuutta. (Nicehearts 2016.)

Koulutuksen moduulit 9-15 käsittelivät suomalaista yhteiskuntaa, seksuaalisuutta ja parisuhdetta, itsensä huolehtimista, naisia ja kansalaisoikeuksia sekä tulevaisuuden tavoitteita. Jokaisella koulutuskerralla aihetta käytiin läpi useasta eri näkökulmasta ja tavoitteena oli he-

rättää keskustelua osallistujien keskuudessa. Koulutuksen päätyttyä toukokuussa 2016 naapuriäidit saavat todistuksen osallistumisestaan. (Nicehearts 2016.)

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteiden muodostaminen ei ollut helppoa ja jouduimme muokkaamaan niitä koko prosessin ajan. Meillä kummallakaan ei ollut kokemusta hankkeesta mukana olemisesta eikä toiminnallisten menetelmien käytöstä monikulttuuriselle aikuisryhmälle. Kun meitä pyydettiin mukaan Naapuriäiti-hankkeeseen, meille tarjoutui mahdollisuus olla mukana monikulttuurisessa hanketyöskentelyssä sekä päästä ohjaamaan toiminnallisia menetelmiä käytännössä.

Sitouduimme opinnäytetyössämme Naapuriäiti-hankkeen tavoitteisiin, joita oli naapuriäitien osaamisen, jaksamisen ja sosiaalisten verkostojen vahvistaminen. Meidän opinnäytetyömme tavoitteeksi tuli tätä kautta naapuriäitien vanhemmuuden vahvistuminen. Naapuriäitien vanhemmuutta vahvistettiin osallistamalla naapuriäitejä kuvalliseen toimintaan sekä herättämällä keskustelua osallistujien välillä vanhemmuuden eri rooleista perheen arjessa. Vanhemmuuden vahvistumista käsiteltiin Vanhemmuuden roolikarttaan pohjautuvan Vanhemmuuden käsitöinnän kautta. Naapuriäiti-hankkeen koulutusten tarkoituksena on tuoda heille opittavat asiat esille keskustelujen ja toiminnallisuuden kautta.

Teoriaksi taustalle nousi Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymän Vanhemmuuden roolikartta, joka pyrittiin tuomaan näkyväksi toiminnan tasolla sekä osallistaa naapuriäitejä matkalla kynnyksellä toimintaan mukaan. Roolikartan käytön on tarkoitus tukea ja rohkaista vanhempia avaamaan omaa vanhemmuuttaan. Siksi on tärkeää tunnistaa, millaisessa tunnemaastossa liikutaan, kun käsitellään ja arvioidaan vanhemmuutta. Jokaisella meistä on henkilökohtaisia kokemuksia vanhemmuudesta. Mikäli ei ole omia lapsia, on meillä kuitenkin kokemus vanhemmuudesta lapsen roolista käsin. Jokainen aikuinen antaa omalla käytöksellään mallia vanhemmuudesta lapsia kohdatessaan, vaikka itse ei olisikaan vanhempi. (Rautiainen 1999, 62.) Tavoitteenamme toiminnallisessa osuudessa oli, että vanhemmat lähestyvät ensin omaa vanhemmuuttaan tekemisen, parikeskustelun sekä yhteisen keskustelun kautta, jonka jälkeen kokonaisuus sidotaan yhteen käymällä yhteisesti läpi Vanhemmuuden roolikartta.

Meidän ammatilliseen kasvuun liittyviä tavoitteita olivat kehittyä ryhmänohjaamisessa ja kulttuurisensitiivisen työotteen vahvistuminen. Teemme ryhmän ohjaamisen aikana havaintoja siitä, mitä meissä itsessämme tapahtuu ryhmää vetäessä sekä mitä itse ryhmässä tapahtuu. Ryhmän ohjaamistaitojen sekä kulttuurisensitiivisen työotteen kehittymisessä meitä tuki tiivis parityöskentely, jonka kautta saimme itsellemme ja omalle toiminnallemme välitöntä pa-

lautetta toisiltamme. Kävimme ohjauskertojen jälkeen palautekeskustelua, jossa pohdimme omaa ohjaamista sekä ryhmän toimintaa ja toiminnan tarkoituksenmukaisuutta.

3 Vanhemmuuden roolikartta monikulttuurisessa vanhemmuudessa

Teoreettinen viitekehysemme käsittelee monikulttuurista vanhemmuutta ja vanhemmuuden roolikarttaa. Maahanmuuttajaperheet ovat moninaisia, kuten myös muutkin perheet ympäri maailmaa. Maahanmuuttajaperheiden yhdistävänä tekijänä on yhden tai molemman vanhemman maahanmuuton ja kotoutumisen kokemus sekä tämän vaikutus muun perheen elämään. On tärkeää huomioida näitä perheitä kohdatessamme, miten maahanmuuton seuraukset ja kokemukset vaikuttavat juuri tämän perheen elämään. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 9-10.)

Tässä osiossa keskitymme vanhemmuuteen uudessa kotimaassa ja siihen, miten onnistutaan oman kulttuuristaustan ja uuden kulttuurin yhdistämisessä. Vanhemmuuden roolikartassa käymme läpi Morenon rooliteoriaa sekä avaamme vanhemmuuden roolikartan eri rooleja ja niiden toteuttamistapoja. Lopuksi käsittelemme vanhemmuuden roolikarttaa ja sen eri rooleja ja maahanmuuttajavanhemman näkökulmasta.

3.1 Monikulttuurinen vanhemmuus

Vanhemmuus yhdistää ihmisiä eri puolilla maailmaa, mutta tapa olla vanhempi vaihtelee hyvinkin paljon. Lähes kaikkialla maailmassa naisilla on ensisijainen vastuu huolehtia vauvojen hoitamisesta. Lapsen kasvaessa hänestä huolehtivat äidin lisäksi yhä enemmän muut sukulaiset ja lähipiiri. Maasta toiseen muutto vaikuttaa siihen, miten vanhemmuuteen suhtaudutaan ja miten ollaan vanhempi. Vieraassa kieliympäristössä ja yhteiskunnassa ei äitinä tai isänä voi toimia samalla tavalla kuin lähtömaassa. Uudessa asuinmaassa nainen tulee aikaisempaa tietoisemmaksi omasta äitiydestään, jos ympärillä elävät näyttävät toimivan äiteinä omasta lähtökulttuuristaan poikkeavalla tavalla. Maahanmuutto haastaa vanhemmuuden sekä vaikuttaa puolisoitten väliseen suhteeseen. (Säävälä 2011, 52.)

Pohjoiseurooppalainen äiti- ja ydinperhekeskeinen lastenhoito, johon usein kuuluu myös ostetua tai julkisin varoin järjestettyä päivähoidoa poikkeaa solta osin siitä, miten lastenhoito on suurimmassa osassa maailmaa järjestetty. Monissa maissa äitiyttä voidaan jakaa kollektiivisesti sukulaisten ja ystävien kanssa sekä isovanhemmat ovat usein helpommin saatavilla. Maahanmuuton seurauksena isovanhemmat eivät ole enää niin helposti kytkettävissä äitiyden piiriin mukaan. Ne sukulaiset, joita Suomesta mahdollisesti löytyy, ovat yleensä itsekin samassa intensiivisessä pikkulapsivaiheessa. Siten lastenhoito keskittyy äideille enemmän kuin lähtömaassa ehkä on ollut tapana. Ulkomailta Suomeen muuttaneet äidit tuntuvat helposti jäävän yksin, koska äitiyden ja kodin ulkopuolisen aktiivisuuden yhdistäminen on uuteen maahan

muuttaneelle paljon vaikeampaa kuin kotimaassaan asuvalle. Hänellä ei ole - kuten tässä maassa kasvaneilla - niin kutsuttua hiljaista tietoa, sosiaalisia verkostoja ja kielitaitoa järjestää arkeaan tai hahmottaa vaihtoehtoja. (Säävälä 2011, 52-54.)

Uuteen maahan muuttaneet perheet ovat yleensä kaukana omasta tutusta sosiaalisesta verkostosta. Omien sosiaalisten verkostojen muuttuminen ja sosiaalisen tuen puute vaikuttavat erityisesti maahanmuuttajaperheiden naisiin. Tällöin sosiaalisen tuen puute, eristyneisyys ja yksinäisyys voivat altistaa naisia masennukselle. Masennukselta heitä suojaa yleensä omien kulttuuristen perinteiden ylläpitäminen ja oman kulttuuriyhteisön tuki. Näiden perheiden kanssa työskentelevien tahojen onkin hyvä arvioida aina sitä, kuinka vahva perheen sosiaalinen verkosto on ja ovatko äidit yksinäisiä. (Kuittinen & Isosävi 2013.)

Jokaisella ihmisellä omaan kulttuuriin liittyvät toimintatavat, perinteet ja uskomukset määrittelevät ihmisen elämänalueita. Ne tulevat esille jo raskauden aikana sekä heti lapsen syntymän jälkeen. Jokaisessa kulttuurissa lasten hoitamistavat vaihtelevat, mutta silti kaikissa maailman maissa lapset hoidetaan sen mukaan, mitä pidetään hyvänä ja toimivana vanhemmuutena sekä siten mitä kasvattajat ajattelevat olevan parasta lapsen kehitykselle. Lapsia hoidetaan eri tavalla eri maiden sisälläkin kaupungeissa ja maaseudulla ja hoito on riippuvainen myös perheen yhteiskuntaluokasta. (Kuittinen & Isosävi 2013.)

Vanhemman persoonallisuus, perheen aikaisemmat kokemukset sekä nykyinen elämäntilanne ovat osa vanhemmuutta perheen kulttuuritaustan lisäksi. Vanhemmuutta määrittelee myös maahanmuuttokokemus ja miten vanhemmat hoitavat lapsiaan uudessa maassa. Lasten kasvaessa isommiksi myös kodin ulkopuolinen ympäristö, esimerkiksi päiväkotit, koulut ja kaverisuhteet vaikuttavat lapsen kehitykseen. Vanhemmat tekevät valintoja, opettavat joitain asioita lapselle suunnitellusti, sekä välittävät tiedostamattaan oman kulttuurinsa arvoja, tapoja ja uskomuksia lasten kasvatuksessa. Nämä edellä mainitut ovat kulttuurisia eroja, joiden tarkoituksena on ottaa lapsi yhteisön jäseneksi. Ne ovat yhteydessä ympäristön vaatimuksiin ja resursseihin sekä yhteisön arvoihin ja uskomuksiin. (Kuittinen & Isosävi 2013.)

Vanhemmuus on aina onnellinen tapahtuma, joka tuo elämään paljon hyvää. Se tuo myös paljon uusia asioita ja on suuri sekä stressaava muutos vanhemmille. Oma suhde lähtömaahan sekä uuden kotimaan arvot ja tavat laittavat tässä kotoutumisvaiheessa olevan perheen miettimään mitä haluavat lapsensa oppia. Samalla tulee pohdittua, mitä he haluavat välittää omasta kulttuuriperinnöstään lapselle. Lapsen saamisen myötä vanhemmille tulee uusi rooli yhteiskunnassa. Heistä saa neuvola, päiväkotit ja koulut uusia jäseniä. (Kuittinen & Isosävi 2013.)

Lastenkasvatus uudessa maassa tuo paljon haasteita perheelle. Yleisesti kasvaminen tietyssä kulttuurissa on sen kielen, arvomaailman, normien ja roolien sisäistämistä sekä yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan hahmottamista. Kulttuuriset arvot, normit ja roolit näkyvät perheenjäsenten välisissä suhteissa ja lastenkasvatuksessa. Uuteen maahan muutettaessa nämä aiemmin opitut ja sisäistetyt normit, roolit ja käyttäytymistavat eivät välttämättä toimi odotetulla tavalla. Tällöin aikuinen muuttaja joutuu kyseenalaistamaan aiemmin opittuja asioita joskus rajustikin. Hän joutuu opettelemaan uudet säännöt, normit ja roolit ja samalla ottamaan selville uuden yhteiskunnan toimintaperiaatteet. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 45.)

Maahanmuuttajaperheillä on omia ominaisuuksia, jotka saattavat korostua perheen muuttaessa uuteen kotimaahan. Perheen ominaisuudet ovat yhdistelmä perheen erilaisista ominaisuuksista, jossa kulttuurikäsite ei ole vain kansallinen tai etninen, vaan ainutlaatuinen perheen oma kulttuuri. Perheen arjen rutiinit ja ominaisuudet ohjaavat perheen kulttuuria. Näitä ovat esimerkiksi perheen taloudellinen pohja, saavutettavissa olevat terveys- ja koulutuspalvelut, kodin ja naapuruston turvallisuus ja mukavuus, tasaisesti jaetut kotityöt, lastenhoito, lasten ikätasoiset leikkiryhmät, siviilisäädyn rooli parisuhteessa, sosiaalinen tuki, isän rooli ja ymmärrys vanhemmuuden tiedoista ja tavoitteista. (Janhonen-Abruquah 2010, 46.)

Tämän kaiken lisäksi oma vanhemmuus ja kasvatuseriaatteet ovat myös muutoksessa. Uusissa tilanteissa vanhat normit eivät välttämättä päde, jolloin he joutuvat ohjaamaan lapsiaan ja tekemään vaikeitakin valintoja erilaisissa tilanteissa. Perheiden rakenne ja sosiaaliset verkostot muuttuvat maahanmuuton johdosta. Samalla se voi muuttaa myös perheenjäsenten rooleja. Kotoutumisen eri vaiheet vaikuttavat myös näihin rooleihin, jolloin valta-asema perheessä on myös muutoksessa. Pidempään uudessa maassa ollut puoliso ottaa yleensä johtavan roolin. Myös sukupolvet kotoutuvat eri tahtiin. Perheen lapset kotoutuvat nopeammin kuin vanhemmat ja lasten sekä vanhempien väliset roolit kääntyvät ylösalaisin. Lapsille tulee liikaa vastuuta ja he saattavat ohjailla vanhempiaan uudessa yhteiskunnassa. Tämä aiheuttaa sen, että vanhemmat menettävät auktoriteettiaseman perheessä ja lapset taas menettävät huolettoman lapsuutensa. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 46.)

Suurin osa Suomeen muuttaneista perheistä kokee juurettomuutta ja kärsivät oman sosiaalisen tukiverkoston hajoamisesta. Vanhemmuuden kannalta on tärkeää, että aikuinen pääsee mukaan yhteiskuntaan ja sen sosiaalisiin verkostoihin sekä oppii uutta kieltä. Monessa eri kulttuurissa on miehen ja naisen roolit eriytyneempiä kuin Suomessa nykyisin. Näissä kulttuureissa yleensä mies ansaitsee rahaa ja on mukana työelämässä ja nainen jää kotiin hoitamaan kotia ja lapsia. Tämä antaa miehille mahdollisuuden kotoutumisessa luoda itselleen sosiaalisia suhteita ja uuden kielen oppimista. Tällainen mahdollisuus pitää taata myös naisille lastenhoidon ja kodinhoidon ohella. Tämä mahdollistetaan järjestämällä lapsille hoito äitien kieli-

kurssien tai muun koulutuksen ajaksi sekä tiedottamalla äitejä suomalaisen tasa-arvon ja ihmisoikeuksien periaatteista. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 46.)

Pienten lasten äidit viettävät ensimmäiset Suomeen tulo vuodet kotona lasten kanssa. Juuri siksi he tarvitsevat joustavampia kotouttamispalveluita. Kotiäitien, joiden lapset ovat kasvaneet aikuisiksi ja muuttaneet pois kotoa, on vaikeampi työllistyä. Heille ole kotona enää tarpeeksi tekemistä ja he tuntevat yleensä tilanteensa turhauttavaksi. Näille naisille on tärkeää päästä aloittamaan kielen opettelu sekä päästä työllistymiseen tähtäävälle kurssille. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 64-65.)

3.2 Vanhemmuuden roolikartta

Vanhemmuuden roolikartta on vuonna 1999 Varsinais-Suomen Lastensuojelunkuntayhtymän LASSO-projektissa kehittänyt työkalu lastensuojelun eri toimialueille (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 9). Vanhemmuuden roolikartan ajatuksena on avata sitä, että miten vanhemmuutta voidaan arkiarjatteluissa hahmottaa mahdollisimman selkeästi ja luontevasti. Vanhemmuuteen liittyy myös vaikeita asioita, mutta roolikartan avulla vanhemmuus pyritään näkemään tuttuna ja arkisena kokemuksena, jota jokaisen vanhemman on mahdollista ymmärtää. Roolikartta on ajateltu välineeksi, jonka avulla vanhemman on helpompi havaita omassa toiminnassaan muutostarpeita, jotka lapsen kehityksen näkökulmasta nousevat esille. (Ylitalo 2011, 19.)

Vanhemmuuden roolikartan peruskäsitteet pohjautuvat psykodraaman oppi-isän ja ryhmäpsykoterapian kehittäjän psykiatri Jacob Levy Morenon (1889-1974) rooliteoriaan, jonka mukaan rooli on luonteeltaan sosiaalinen, koska se liittyy ihmisen sosiaaliseen asemaan ja toisten ihmisten kanssa käytävään vuorovaikutukseen (Ylitalo 2011, 9). Moreno korosti sitä, että ihminen on ensisijaisesti sosiaalisissa suhteissa toimiva ja kehittyvä. Lisäksi Moreno oli kiinnostunut yhteiskunnallisista kysymyksistä ja erityisesti yhteiskunnan laidalle joutuneiden ihmisten hyvinvoinnista ja asemasta. Hän kehitti maahanmuuttajille, pakolaisille ja syrjäytyneille ryhmiä, joiden toiminta muistutti lähinnä nykyisiä vertaistukiryhmiä. Ryhmien filosofisena ytimeenä oli kohtaaminen. Kokemukset ja tulokset johtivat sosiometrian syntyyn eli oppiin ihmisten välisistä suhteista ryhmissä sekä suhderakenteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. (Grandell 2014, 16.)

Morenon rooliteoriassa keskeinen käsite on rooli, mutta se ymmärretään toisin, kuin käsikirjoituksen mukainen näyttelijän rooli, joka toteutetaan teatterin näyttämöllä. Hänen mukaansa rooli on ihmisen näkyväksi tuleva toimintamuoto missä tahansa tilanteessa ja suhteessa. Rooli on yksilöllinen ilmaisu, jonka juuret ulottuvat tiedostomattomaan ja on samalla vastaus ulkoisen maailman odotuksiin. (Grandell 2014, 26.) Rooli on myös osa yksilön persoonallisuutta.

den kehitystä. Rooleilla on yhteys odotuksiin, joita ihmisiin kohdistetaan ja he tulevat tietoisiksi rooliodotuksen kautta. (Ylitalo 2011, 9.) Rooli tulee näkyväksi toiminnassa ja syntyy sisäisen maailman sekä ulkoisen maailman rajapinnalle. Sisäisen maailman tietoiset ja tiedostamattomat tarpeet sekä odotukset luovat jännitteen suhteessa ulkoisen maailman odotuksiin. Rooli on siis toiminnassa näkyväksi tuleva vastaus sisäisen kokemuksen ja ulkoisen maailman odotusten ja vaatimusten välisessä jännitteessä. (Grandell 2014, 40.)

Moreno pyrki ottamaan roolin huomioon tasojen avulla eli miten toiminnallinen vastaus virittyy yksilöllisen ja yhteisöllisen maailman välisessä jännitteessä. Tasot ovat yhtäaikaaisesti läsnä kaikissa rooleissa, missä tahansa tilanteessa ja hetkessä. Ulkoisena toimintana näyttäytyvä sosiaalisen roolin taso on opittu vuorovaikutustilanteissa elämänkaaren aikana. Seuraava taso on kokemuksellinen roolitaso, joka sisältää tunteita ja mielikuvia, jotka liittyvät erilaisiin suhteisiin ja tapahtumiin menneisyydessä, tässä hetkessä ja tulevaisuutta ennakoiden. Psykosomaattinen taso sisältää ne toiminnot, jotka on opittu varhaisessa vuorovaikutuksessa. So-maattinen roolitaso taas kuvaa kehollisia toimintoja ja yksilön kehon ominaisuuksiin kuuluvia fyysisiä rajoitteita ja mahdollisuuksia. Kaikki nämä tasot sisältävät ihmiselle tiedostamatonta materiaalia, joka vaikuttaa toiminnalliseen vastaukseen. Tietoisuuden toiminnot ovat yksilöllisiä ja roolien tasojen kuvaamat sisällöt tekevät ymmärrettäväksi sen miksi vaikkapa saman sosiaalisen roolin, kuten ammattiroolin, käyttäjät suhtautuvat ja toimivat eri tavoin samassa tilanteessa tai samassa suhteessa. (Grandell 2014, 40-41.) Rooli on siis aina sidoksissa johonkin tilanteeseen sekä toisiin ihmisiin ja roolit voivat vaihdella. Vanhempi esimerkiksi odottaa lapsensa käyttäytyvän määrättyllä tavalla heijastamalla sanojen, ilmeiden sekä eleiden avulla odotuksia lapseen. Lapsi reagoi vanhemman odotukseen jollakin tavalla ja seuraa oman roolinsa vaikutusta vanhempaan. Näin rooliodotukset toimivat vastavuoroisesti. (Ylitalo 2011, 9-10.)

Vanhemmuuden roolit ovat sukupolvisia, koska ne sisäistyvät ja kulkevat sukupolvelta toiselle. Roolit eivät ole pysyviä, vaan niissä kehitytään läpi elämän. Osa vanhemmuuden rooleista on sidottu lapsen tiettyyn ikäkauteen kuten imettäjän rooli tai kehitysvaiheeseen, kuten rajojen asettaja. Osa rooleista jatkuu läpi elämän, kuten rakkauden antaja. Kaikki vanhemmuuden roolikartassa esitetyt roolit ovat erittäin merkityksellisiä lapsen kannalta, mutta osa niistä on elintärkeitä, koska ilman niitä lapsi menehtyisi tai joutuisi heitteille. Jokainen vanhempi toteuttaa vanhemmuuttaan omalla yksilöllisellä tavallaan. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 22.)

Vanhemmuuden roolikartta on käytännönläheinen työväline, jonka käyttö ei edellytä teoreettisten taustatietojen tuntemista. Toki työskentelyä edesauttaa, mikäli käyttäjällä on roolin käsitteestä perustietoa ja hän ymmärtää lapsen normaalin kehityksen kulkua, mutta teorian tuntemista ei korosteta. Roolikarttaa voidaan käyttää luovasti sekä monipuolisesti ja sen lähtökohtana on helppotajuisuus ja voimavarakeskeisyys. Roolikartan tarkoituksena on helpottaa

vanhempaa havaitsemaan vanhemmuuden ongelmallisia alueita sekä auttaa vanhempaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja luottamaan muutoksen mahdollisuuteen. (Ylitalo 2011, 9-10.)

Kuvio 1: Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2013)

Vanhemmuuden roolikartta muodostuu laajasta roolien yhdistelmästä (Kuvio 1). Sen soveltamisen keskipisteenä on lapsen myönteinen kehitys ja se mitä lapsi tarvitsee oman hyvinvointinsa tueksi. Nämä roolit jakautuvat kolmeen eri tasoon, joista motivaatiroolit ovat roolikartan päärooleja. Näitä motivaatirooleja ovat Elämän opettaja, Ihmissuhdeosaaja, Huoltaja, Rakkauden antaja sekä Rajojen asettaja. Jokainen motivaatiorooli jakautuu vielä alarooleihin eli tavoiterooleihin. Tavoiteroolissa on vanhemman omia tavoitteita, joihin hän pyrkii pääsemään kolmansien roolien eli tekoroilien avulla. Nämä tekoroolit kuvaavat vanhemman käytännöllistä toimintaa ja ne ovat kaikkein merkityksellisempiä juuri lapsen kannalta. Tekoroolit vastaavat kysymyksiin: Mitä vanhempi tekee vanhemman roolissa? Miten vanhempi käyttäytyy vanhemman roolissa? (Ylitalo 2011, 10-12.) Kaikki vanhemmuuden roolit ovat tärkeitä, mutta niiden merkitys painottuu eri tavoin lapsen eri kehitysvaiheissa (Ylitalo 2011, 16).

Motivaatirooleja on siis viisi, joista huoltajan motivaatiorooli on yksi. Huoltajan motivaatioroolissa vanhemman tavoiteroolina ovat jokapäiväiseen elämään liittyvät asiat kuten ruoan antajana, vaatettajana, virikkeen antajana, levon turvaajana, rahan käyttäjänä, puhtaudesta ja ympäristöstä huolehtijana, sairauden hoitajana sekä ulkoiluttajana toimiminen. Näiden roolien sisälle liittyy lapsen perusterveydestä ja -tarpeista huolehtiminen, jotta lapsi saa ikätasoaan vastaavan huolenpidon. (Ylitalo 2011, 44.)

Pienemmälle lapselle vanhemman rooli on näissä korostuneempi ja konkreettisempi ja isommille taas neuvovampi ja ohjaavampi. Esimerkiksi pienemmän lapsen kanssa vanhemman tehtävänä on hankkia ja valmistaa monipuolista ja terveellistä ruokaa lapselle ja lapsen kanssa.

Nuoren kanssa vanhempi kannustaa lasta itseään ruuan laittoon. Virikkeiden antajana vanhempi antaa pienelle lapselle leluja, kirjoja sekä muita elämyksiä, kun taas vanhempaa lasta kannustetaan harrastuksiin ja autetaan harrastuksiin kulkemisessa. Ympäristöstä ja puhtaudesta huolehtijana vanhempi huolehtii pienen lapsen hygieniasta, kun taas vanhempaa lasta opastetaan peseytymään itse säännöllisesti. Nuorelta voi myös vaatia vastuuta kodin siisteyden ja järjestyksen ylläpitämisessä, mitä ei voi vaatia pienemmältä lapselta. (Ylitalo 2011, 44.)

Motivaatioroolissa rakkauden antajana vanhemman tavoiteroolina on olla itsensä rakastaja, jolloin vanhemman tekorooleina ovat huolehtia itsestään ja omasta jaksamisestaan ja ottaa tarvittaessa vastaan muiden aikuisten, sukulaisten tai ammatti-ihmisten apua. Lasta tulee myös rakastaa ja toimia hänelle hellyyden antajana lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti lasta kunnioittaen. Hellyyden antaja -tavoiterooliin kuuluu tekoroolina myös vanhemman toimiminen mallina omassa parisuhteessa. (Ylitalo 2011, 45.)

Rakkauden antajaan liittyy myös hyvän huomaaminen sekä lapsen, vanhemman itsensä hyväksyminen ja arvostaminen sellaisenaan kuin hän on. Vanhemman tulee toimia lasta kunnioittavasti ja ymmärtää, ettei lapsen arvo riipu siitä osaako lapsi jonkin asian vai ei. Tässä tulee selvästi esille se, että pitää kiinnittää huomiota lapsen myönteisiin puoliin ja antaa hänelle myönteistä palautetta. Vanhemman tulee hyväksyä lapsi myös silloin, kun hän ei pidä lapsen toimintaa tai käyttäytymistä hyväksyttävänä. (Ylitalo 2011, 45.)

Vanhemman tulee toimia tavoiterooleissaan lohduttajana ja suojelijana. Lohduttajana tekorooleihin kuuluu kuvailla lapsen tunteita sanoin sekä rohkaista lasta ilmaisemaan omia tunteitaan. Myös vanhemman eläytyminen lapsen tunnekokemuksiin ja hänen tavoitteensa pyrkiä ymmärtämään lapsen tunnekokemusten sisältöjä liittyy lohduttajan rooliin. Suojelijana vanhempi antaa lapselle tietoa turvallisuuden kannalta tärkeistä asioista, suojaa lasta väkivalta-vihteeltä ja yleensäkin väkivallalta, järjestää lapselle rauhallisen ja turvallisen kasvuympäristön sekä asettaa lapsen turvallisuutta vahvistavia rajoja. Vanhemman tehtävänä on myös opettaa lasta pitämään puoliaan ja kehittämään keinoja, joiden avulla lapsi oppii suojelemaan itseään. (Ylitalo 2011, 45.)

Rajojen asettajana oleva motivaatiorooli on luultavasti haastavin, sillä siinä vanhemman tavoite-rooleissa on huolehtia myös ikävämmissä asioista esimerkiksi vuorokausiyritymistä, osata olla myös kieltäjänä lapsen tekemisiin sekä pitää huolta, että kotona noudatetaan tiettyjä yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia. Näiden tavoiteroolien sisälle kuuluvat tekorooleina vanhemmalle toimia johdonmukaisesti, joustavasti ja opastaa lasta toimimaan niissä tilanteissa mitkä ovat lapselle outoja tai yllättäviä. On tärkeää vanhemman kestää lapsen pettymykset ja varmistaa lapsen koulunkäynnin säännöllisyys ja asianmukaisuus. Nämä asiat tuovat lapselle tur-

vallisuutta ja vanhemman tehtävä onkin luvata se mitä pystyy eikä hylätä lasta tai jätä pientä lasta yksin. (Ylitalo 2011, 46.)

Tässä motivaatioroolissa on tärkeää myös vanhemman huomata tunnistaa omat rajansa, voimavaransa ja jaksamattomuutensa. Myös vanhemman viisas päihteiden käyttö niin, ettei siitä koidu haittaa lapselle, perheelle tai vanhemmalle itselleen on tärkeä osa tätä roolia. Omat tunteet, erityisesti negatiiviset tunteet, tulisi tunnistaa ja hallita, jotta niillä ei ole haitallista vaikutusta lapseen. Vanhemman tärkeä tehtävä valvoa, ettei muiden ihmisten käyttäytyminen vahingoita lasta ruumiillisesti tai henkisesti eikä lasta tulla käytetyksi hyväksi fyysisesti, psyykkisesti tai seksuaalisesti. (Ylitalo 2011, 46.)

Ihmissuhdeosaajan motivaatioroolissa vanhemman tavoiterooleina on toimia lapselleen keskustelijana, kuuntelijana, auttajana ristiriidoissa, kannustajana sekä tunteiden hyväksyjänä. Keskustelija-roolin tekorooleina ovat ne, että vanhempi on tarpeeksi usein vuorovaikutuksessa lapsen kanssa, käyttää lapsen ikä- ja kehitystasolle sopivaa kieltä sekä tunnistaa lapsen sanatonta viestintää. (Ylitalo 2011, 47.)

Kuuntelijan tekorooleissa vanhempi pyrkii olemaan tulkitsematta yksipuolisesti lapsen sano-misia, vaan ottaa huomioon ja kuuntelee aidosti sen mitä lapsella on sanottavana. Vanhemman roolina on olla tunteiden hyväksyjä, jolloin vanhemman on tunnistettava lapsen erilaisia tunteita ja sallia lapsen ilmaista niin kielteisiä kuin myönteisiä tunteita. Ristiriitojen auttajana vanhempi auttaa lasta kuvailemaan lapsen tunteita sanallisesti, auttaa lasta tekemään ratkaisuja hänen ikätasonsa mukaisesti sekä tukee lasta tämän päätöksissä ja ratkaisuissa. Tähän liittyy läheisesti myös kannustajan tekorooli, jossa vanhempi antaa myönteistä sanallista ja sanatonta palautetta lapselle sekä rohkaisee lasta tutustumaan erilaisiin ihmisiin ja tilanteisiin. (Ylitalo 2011, 47.)

Elämän opettaja motivaatioroolin alle voi tulla monia arkielämään ja sosiaaliseen elämään liittyviä rooleja, jotka auttavat lasta selviytymään kodin ulkopuolisesta elämästä. Siihen kuuluu tavoiterooleina esimerkiksi arkielämän taitojen opettaja vanhempi, jossa tekorooleina ovat opettaa lasta kodin siisteydessä, omaan hygieniaan liittyvissä asioissa, pukeutumaan asiallisesti ja opastaa lasta toimimaan julkisilla paikoilla esimerkiksi ostoksilla, kulkuvälineissä, juhlatilaisuuksissa sekä virastoissa. (Ylitalo 2011, 48.)

Elämän opettaja-motivaatioroolin tavoiterooleina ovat oikean ja väärän opettaja, sosiaalisten taitojen opettaja, tapojen opettaja, perinteiden vaalija sekä arvojen välittäjä. Näissä rooleissa teko-rooleina on myös lapsen opastaminen, ohjaaminen ja auttaminen ymmärtämään miten erilaisissa tilanteissa käyttäytyään ja toimitaan. Niiden kautta lapsi oppii myös vanhem-

man ja yhteiskunnan erilaisia arvoja ja perinteitä sekä tasa-arvoisuutta, rehellisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. (Ylitalo 2011, 48.)

Vanhemmuuden roolikartan kehittämishaaste on se, että miten saada lapsi-vanhempi suhteen vastavuoroisuus näkyviin, ilman että menetetään roolikartan selkeyttä ja ymmärrettävyyttä käytännön tilanteissa. Lapsi jää toimijana helposti vanhemmalle annetun tai vanhemman ottaman roolin varjoon. Roolikartan roolit voidaan tulkita vanhempi-lapsisuhteen auktoriteetti- ja hierarkiasuhteiksi. Morenolaisen näkemyksen mukaan rooli tuottaa aina vastaroolin ja siten vanhemman ja lapsen roolit ovat rooleina tasavertaiset ja keskenään riippuvaiset, koska toista ei ole ilman toista. (Kekkonen 2004, 35.)

3.3 Vanhemmuuden roolikartta maahanmuuttajille

Vanhemmuuden roolikartasta on tehty oma versio maahanmuuttajataustaisille (Kuvio 2). Helppotajuista ja tarvittaessa kuvilla varustettua karttaa voidaan käyttää myös luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien kanssa työskenneltäessä. Vaikka maahanmuuttaja-asiakastyöhön suunnattuun vanhemmuuden roolikarttaan valitut käsitteet, kuvat ja termit ovat mahdollisimman universaaleja, on ne silti syytä käydä huolellisesti läpi maahanmuuttaja-asiakkaan kanssa. Näin vältetään väärinymmärryksiä ja luodaan yhteinen käsitteistö työskentelyn pohjaksi. (Tolonen 2016.)

Maahanmuuttajan kotimaan ja Suomen kasvatustapojen vertailu ja niiden keskinäinen arvottaminen ovat teemoja, joita maahanmuuttajaperheen kanssa keskustellessa tuskin voidaan ohittaa. Vanhempien ja lasten roolien muuttuminen uudessa kotimaassa sekä naisen ja miehen aseman erilaisuus suomalaisessa yhteiskunnassa lähtömaahan verrattuna ovat tärkeitä aiheita. Lasten nopeampi integroituminen sekä länsimaistuminen ovat todennäköisesti aiheita, jotka nousevat esille monissa keskusteluissa. Kuten suomalaisten perheiden kanssa, niin myös maahanmuuttajataustaisten vanhempien kohdalla on hyödyllistä saada heidät huomaamaan perheen omat voimavarat vaikeassa elämäntilanteessa ja sen ratkaisemisessa. (Tolonen 2016.)

Kuvio 2: Vanhemmuuden roolikartta maahanmuuttajille (Tolonen 2016)

Maahanmuuttajan roolit ovat sidoksissa siihen maahan, kulttuuriin ja sosiaaliseen ympäristöön, jossa hän on asunut ja johon hän on muuttanut. Yleensä maahanmuuttaja kokee tarvetta omien roolien vaihtamiseen, mutta moni ei ymmärrä minkälaisia muutoksia heidän pitäisi tehdä ja miksi. Maahanmuuttajavanhemman olisi hyvä itse kyetä jäsentämään maahanmuuttoon liittyviä kokemuksia ja tunteita, sillä sitä paremmin hän ymmärtää muutoksen vaatimukset ja seuraukset. Samalla hänen on helpompi muokata omia roolejaan ja hallita omaa sopeutumistaan yhteiskuntaan. Sopeutuessaan hän hyväksyy itsessään ja perheessään tapahtuvia muutosprosesseja ja roolien sopusointua yksilön, perheen ja ympäristön odotusten kanssa. Muutosta ei kuitenkaan tapahdu, ellei julkisen sektorin työntekijä anna asiakkaalle riittävää tietoa uudesta yhteiskunnasta. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus sekä aikaa omien roolien etsimiseen ja käsittelyyn. Roolit saattavat muuttua yhteiskunnan ja ympäristön odotusten perusteella joskus radikaalisti ja aiemmin tutut roolit saattavat menettää merkityksen. Uusien roolien omaksuminen ja niihin sopeutuminen vaativat aikaa ja harjoittelua. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 73-77.)

Maahanmuuttajilla vanhemmuudessa on tärkeänä osana perinteiden säilyttäminen ja se saattaa olla vanhemmille yllättävän vaikea tehtävä. Suomalainen yhteiskunta ei tue maahanmuuttajan kulttuuria itsestään selvästi. Kun maahanmuuttaja haluaa omaksua uuden kulttuurin, vaatii se kielitaidon omaksumista, jonka kautta opitaan uuden maan historiaa, tapoja, käytäytymisnormistoja ja muutenkin kulttuuriin tutustumista. Uuteen maahan muuttaneelle saattaa olla vaikeaa tasapainoilla oman lähtömaan kulttuurin ja tapojen kanssa sekä uuden maan kulttuurin ja tapojen kanssa. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 77.) Se mikä on yhteiskunnan mielestä hyväksyttyä ja arvostettua vaihtelee eri maissa ja kulttuureissa. Sekin vaihtelee, miten näihin tavoitteisiin päästään, esimerkiksi miten lasta kasvatetaan ja miten vanhemmuus to-

teutuu. Uuden kotimaan ja maahanmuuttajien lähtömaan välillä voi olla monia eroja kasvatuskulttuureissa, jotka muokkaavat vanhemmuuden rooleja. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 81.)

Maahanmuuttajavanhempi rakentaa omaa identiteettiään uudestaan sekä tukee lapsen kasvavaa identiteettiä. Tällöin yksilön on aloitettava moni asia alusta ja osattava yhdistää oma elämänhistoria nykyhetkeen ja hyväksyttävä oman elämänkaaren tapahtumat ja valinnat siihen. Omaan identiteettiin liittyy hämmennystä erityisesti maahanmuuttajataustaisilla lapsilla. Heillä ei ole omaa tietoa ja historiaa omasta lähtömaastaan. He eivät välttämättä tunne kokevansa itseään vanhempien etniseen ryhmään kuuluvaksi eivätkä myös uuteen kotimaahan kuuluvaksi. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 78.)

Tulevaisuudessa, kun uudessa kotimaassa on oltu jo pidempi aika, maahanmuuttajalla tulee halu hankkia tietoa, panostaa ja vaikuttaa omiin mahdollisuuksiin sekä olla mukana erilaisissa yhteisöissä. Uuden kotimaan yhteiskuntaan kuulumiseen tulee motivaatio, halu ja taito osallistua. Toisaalta taas oma etninen yhteisö on monelle maahanmuuttajalle tärkeä, jossa saadaan vertaistukea toisilta saman etnisyyden omaavilta ihmisiltä. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 78.)

4 Kotoutumisen tukeminen, kulttuurisensitiivisyys ja osallisuus

Jokainen kotoutumisprosessi on yksilöllinen ja se pitää huomioida maahanmuuttajien kanssa toimiessa. Tässä luvussa käsittelemme kotoutumista ja sitä, miten kotoutumista voidaan tukea. Kotoutumisprosessiin liittyy itse maahanmuuttajan sekä ammatti-ihmisen tai kantaväestön kulttuurisensitiivisyys. Kulttuurisensitiiviseen työotteeseen sosiaalialan ammattilaisina kuuluu maahanmuuttajan osallistaminen omaan kotoutumisprosessiin sekä erilaisiin toimintoihin ja ryhmiin ja toimintoihin.

4.1 Kotoutumisen tukeminen

Maahanmuuttajilla on samoja inhimillisiä toiveita, odotuksia ja tarpeita, kuin kantaväestölläkin on. Tästä syystä heitä ei tule nähdä vain tulevaisuuden työvoimana, vaan ihmisenä itsenään. Toki työllistyminen, asuminen ja turvallisuuden tunteen löytyminen ovat juuri maahanmuuttajien hyvinvointia. Esimerkiksi työn puuttuminen on samalla sosiaalisten suhteiden ja erilaisten kodin ulkopuolisten vuorovaikutussuhteiden puuttumista. Nämä yleensä mahdollistavat maahanmuuttajien näkökulmaa suomalaiseen elämäntapaan, normeihin, arvoihin ja yhteiskuntaan. (Alitolppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 37-39.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) koskee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia, joilla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekiste-

röity tai heille on myönnetty oleskelukortti (Kotouttaminen 2016). Laissa määritellään kotoutumista maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteiseksi kehitykseksi. Sen tavoitteena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen sekä antaa heille tarvittavia tietoja yhteiskunnasta ja työelämästä. Kotouttaminen taas on kotoutumisen erilaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteiden ja palveluiden kautta. Kotoutumisessa käytetään sosiaalista vahvistamista, jossa maahanmuuttajalle suunnataan toimenpiteitä hänen elämäntaitojen parantamiseen ja samalla ehkäistään syrjäytymistä. Jotkut maahanmuuttajat tarvitsevat myös erityisiä toimenpiteitä kotoutumiseen, jos heillä on jokin sairaus, vamma tai jonkin muun syyn vuoksi alentunut toimintakyky, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun samankaltaisen syyn perusteella. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 3§.)

Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen kuuluu kunnallisiin peruspalveluihin sekä työ- ja elinkeinohallinnon palveluihin. Kotoutumisessa maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä, sekä tietoa palvelujärjestelmästä ja muista kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Kotoutumisen alkuvaiheeseen kuuluu alkukartoitus, jossa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymisopiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Siinä käydään läpi myös kielikoulutuksen tarve ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarve jokaiselle asiakkaalle yksilöllisesti. Alkukartoituksessa tarkastellaan maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä muut asiat, mitkä vaikuttavat työllistymiseen ja kotoutumiseen. Alkukartoitus alkaa kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai sitä koskevasta pyynnöstä. Sen tekijä on yhteistyössä eri palveluiden järjestäjien kanssa asiakkaan tilan niin vaatien. Alkukartoituksessa arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 9-10§.)

Kotoutumissuunnitelma on jokaiselle maahanmuuttajalle yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, jotka tukevat hänen mahdollisuuksia saada riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, sekä erilaisia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Tämä edistää maahanmuuttajan edellytyksiä osallistua yhteiskunnan toimintaan sen yhdenvertaisena jäsenenä. Kotoutumissuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetukseen sekä yhteiskuntaan perehdyttävään opetukseen liittyvät toimenpiteet. Myös yksilön luku- ja kirjoitustaidon ja perusopetuksen täydentävästä opetuksesta sekä muista yksilöllistä kotoutumista edistävästä toimenpiteistä voidaan liittää siihen. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tulee laatia viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä saakka ja se laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Näitä aikoja voidaan tarvittaessa pidentää, jos maahanmuuttajalle ei olla voitu toteuttaa alkukartoitusta tai kotoutumissuunnitelmaa esimerkiksi vamman, sairauden, äitiys-, isyys-, tai van-

hempainvapaan vuoksi. Perheille tehdään kotoutumissuunnitelma perheen kokonaistilanteen sitä edellyttäessä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 11-16§.)

Kotoutuminen on tapahtumien ketju, jossa maahanmuuttaja oppii tietoja, taitoja ja toimintatapoja uudesta kotimaastaan. Hän luo myös uusia sosiaalisia verkostoja itselleen. Näiden asioiden avulla hän tulee osalliseksi ympäröivässä yhteiskunnassa. Kotoutumisen olettamuksena on, että valtaväestön toimintatavat ja asenteet mahdollistavat sen, eikä syrji ja edistä maahan muuttaneita. Kotoutuminen onnistuu parhaiten yhteiskunnassa, jossa viranomaiset, poliittiset päättäjät ja valtaväestö mahdollistaa maahan muuttaneiden toimijuuden tasa-arvoisesti yhteiskunnassa. Kotoutumisen toimivuuteen on tärkeää myös, että maahan muuttaneet pystyvät pitämään yllä omaa kulttuurista erityisyyttään samalla, kun tunnustaa yhteiskunnan pelisäännöt ja lait. Tavoitteena ovat kotoutuneiden muuttajien osallistuminen työelämään ja muuhun kansalaistoimintaan, he osaavat paikallista kieltä, heillä on suhteita valtaväestön ihmisiin ja he arvostavat omaa kulttuuritaustaansa. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 7.)

4.2 Kulttuurisensitiivisyys ja osallisuus

Kulttuuri on asioita, joita ihmiset ja kansa ovat oman menneisyytensä aikana oppineet tekemään, arvostamaan ja uskomaan. Ihminen kasvatetaan oman kulttuurinsa jäseneksi, siihen ei suoranaisesti synnytä. Kulttuuristen käyttäytymismallien, arvojen ja normien oppimisessa omaksutaan omalle yhteisölle tyypillinen maailmankatsomus, ihmisen olemassaolon ja elämäntehtävän merkitys sekä käsitys oikeasta ja väärästä. Kulttuurin kautta tulkitaan koko maailmaa, jonka avulla hahmotetaan ympäristöä. Se hallitsee automaattisesti toimintaamme, jolloin huomaamme sen vasta, jos joku toimii eri tavalla kuin olemme tottuneet hänen toimivan. Kulttuuriin sisältyy ympäröivä yhteiskunta ja rakennettu ympäristö. (Räty 2002, 42-43.)

Kulttuuritaustasta huolimatta kaikki ihmiset ovat yksilöitä. Heillä kaikilla on omat elämäntekemukset, jotka muokkaavat heidän omaa kuvaansa maailmasta. Jokainen yksilö kuuluu omaan kulttuuriryhmään eri tavalla. Jokaiseen kulttuuriin kuuluu erilaiset maailmankuvat ja elämäntavat. Lisäksi syntyy erilaisia alakulttuureita, jotka voivat olla asuinalueelle, ikäryhmälle tai työpaikalle kuuluvia. Kulttuuritaustaan vaikuttavat kansallisuus, alueellinen ja etninen taso, sukupuoli, sukupolvi, sosiaaliluokka ja ammatti sekä työyhteisö, perheyhteisö sekä harrastukset. Kulttuuri edustaa perinteitä ja pysyvyyttä, mutta on samalla jatkuvasti muutoksessa, jotka ihmisten on hyväksyttävä. (Räty 2002, 43-44.)

Vuodesta 1981 lähtien Suomeen on saapunut maahanmuuttajia enenevässä määrin. Vuoden 2012 lopulla suomessa asui noin 260 000 henkilöä, joilla on ulkomaalainen syntyperä. Tämä tarkoittaa sitä, että koko Suomen väestöstä on noin 5% ulkomaalaistaustaista syntyperää ole-

via. Suurimpia ryhmiä kielten mukaan oli silloin venäjä, viro, somalia, englantia ja arabia. (Söderling 2013, 15-16.) Vuonna 2015 Suomen kansalaisuuksia sai 8281 maahanmuuttajaa. Heistä suurin osa on tullut Venäjän federaatiosta, sekä Somaliasta. Hieman vähemmän on tullut Irakista, Virosta ja Afganistanista. (Maahanmuuttovirasto 2016.) Tämä tietää sitä, että suomalainen kulttuuri kasvaa ja rikastuu uusien kulttuurien mukana, Suomi on jo nyt monikulttuurinen. Monikulttuurisuuteen sisältyy erilaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen, tasa-arvo yksilöiden ja kulttuurien välillä sekä yhteisesti sovitut pelisäännöt ja rajat. (Räty 2002, 46.)

Oma kulttuuritaustan tiedostaminen, avoimuus ja erilaisuuden kunnioittaminen ovat tärkeitä asioita huomioida eri kulttuureista tulleiden ihmisten kanssa työskennellessä. Maahanmuuttaja- ja vähemmistötaustaisten ihmisten kanssa on hyvä käyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, antaa suunnitelmallista ja pitkäaikaista tukea ja enemmän aikaa ja ohjausta. Ammatilaisen tulee ottaa huomioon asiakkaan elämäkokemukset ja vahvuudet. Hänen tulee myös tarjota tietoa palveluista sekä tukea tarvittaessa asiakkaan osallistumista hoitoihin tai arvioihin käytännön tasolla enemmän kuin kantaväestön kanssa. Ammatilaisen on hyvä hankkia tietoa asiakkaan kulttuuritaustasta ja tutustua juuri sen kulttuurin tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Näin hänen oma kulttuuritietoutensa rikastuu. (Kulttuurisensitiivinen kohtaaminen sosiaali- ja terveyspalveluissa 2015.)

Asiakkaan kasvuympäristöön liittyvät naisten ja miesten oikeudet sekä valinnan mahdollisuudet on hyvä tiedostaa. Pohjoismaisten tasa-arvoiseen kulttuuriin huonosti sopivat perinteiset, patriarkaaliset ja kulttuurien erot miesten ja naisten rooleista. Perheen monikulttuurisuus avautuu asiakassuhteessa vähitellen luottamuksen ja työskentelyn edetessä ja syventyessä. (Lähde & Emas 2010.)

Maahanmuuttaja-asiakkaalla ja työntekijällä voi olla molemmilla ennakkoluuloja. Heillä voi myös olla vähäistä tietoa ja uskomuksia toistensa erilaisuudesta. Jos erilaisuutta korostaa, voi sillä estää aidon kontaktin syntymisen. Asiakkaan kohtaamisessa työntekijän hyviä ominaisuuksia ovat oman intuition ymmärtäminen, aitous sekä asiakkaan kunnioitus. Työntekijälle saattaa tulla yllätyksenä asiakkaan kokemat tragediat ja maailman pahuus. Tässä työntekijän oma, turvallinen elämä, on vahvuus ymmärtämiselle ja tukemiselle. Pyrkimys ymmärtää vastapuolen käytöstä ja viestejä johtaa yleensä aitoon kohtaamiseen ja vuoropuhelun alkamiseen. Asiakas tuo asiakassuhteeseen omat ongelmansa, persoonansa, nykyisen elämäntilanteensa, taustansa sekä kasvuympäristönsä ja kokemuksensa. (Lähde & Emas 2010.)

Ammattilaisten kulttuurisensitiivisyys on hyvä alku sille, miten perhe kokee tulevaisuutta kohdaksi ja kuulluksi. Tällöin perhe ja ammattilainen tunnistavat kulttuurisia arvoja, uskomuksia ja tapoja sekä osaa toimia niiden mukaan. Kaikkia asioita ei kuitenkaan voi selittää etnisyydellä tai uskonnolla, ja sekin pitää osata tunnistaa. Ammatilaisen ei tarvitse tuntea kaikkia

kulttuureja, kunhan hän muistaa huomioida perheiden yksilölliset erot vanhemmuudessa sekä perheen ajankohtaisen elämäntilanteen. Vanhempien omat kokemukset uudessa kotimaassa, perheen lasten lukumäärä ja perheen omien vanhempien sekä sisarusten tarjoama apu vaikuttavat paljon vanhempien ja lasten hyvinvointiin. (Kuittinen & Isosävi 2013.)

Ammattilaisen tärkeä työväline maahanmuuttajaperheiden kanssa on sopivassa määrin oleva uteliaisuus ja avoimuus. On hyvä osata esittää kysymykset arvostelematta ja pohtia perheen kanssa yhdessä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä. Tästä muodostuu luottamuksellinen asiakassuhde, jossa molemmat osapuolet ovat tasavertaisessa asemassa ja ymmärtävät toisiaan. Näin toimien, voivat ammattilainen ja vanhemmat löytävät yhdessä erojen lisäksi myös paljon samankaltaisia asioita vanhemmuudessa sekä uskomuksissa. (Kuittinen & Isosävi 2013.)

Kulttuurisensitiivinen työote on osallisuutta edistävä toimintatapa. Tähän liittyy asiakkaan kuuleminen, molemminpuolinen vuorovaikutuksellinen kulttuurillinen ja kielellinen ymmärtävyys sekä asiakkaan omien voimavarojen käyttäminen ja kuuleminen. Myös eri kulttuurien tuntemus ja arvostus ovat tärkeitä osallistavassa ja kulttuurisensitiivisessä työotteessa. Osallisuus on mahdollisuutta päättää ja vaikuttaa itse. Osallisuus ei ole pelkästään osallistumista, vaan se on laajempi kokonaisuus. Yksilö kokee yhteenkuuluvuutta osallistumisen tunteiden ja kokemusten perusteella arjessa ja omassa lähiympäristössä. Koko yhteiskunta tarvitsee osallisuutta, sillä se lisää hyvinvointia. (Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus 2015.)

Osallisuus on yleensä ymmärretty olevan tunne, joka syntyy ihmisen ollessa osallisena erilaisissa yhteisöissä esimerkiksi työ, opiskelu, järjestö- tai harrastustoiminnassa. Erilaisissa yhteisöissä osallisuus näkyy sen jäsenten arvostuksena, luottamuksena sekä tasavertaisuutena. Siihen kuuluu myös vaikuttamisen mahdollisuus omassa yhteisössä. Koko yhteiskunnassa osallisena oleminen on jokaisen mahdollisuus terveyteen, koulutukseen, työhön, asuntoon, sosiaalisiin suhteisiin ja toimeentuloon. Kunnallisella tasolla osallisuus on oikeutta osallistua ja vaikuttaa tasavertaisena yksilönä yhteiskunnan kehitykseen ja häntä itseään koskeviin asioihin. Jokaisen yksilön osallisuuden aste sekä yhteiskunnallinen aktiivisuus muuttuvat hänen elämäntilanteiden ja -kulun mukaan. Osallisuus ja sen kokeminen toimivat sosiaalisten verkostojen kanssa suojaavina asioina syrjäytymistä ja hyvinvointivajetta vastaan. (Hyvinvointi- ja terveyserot 2016.)

Osallistaminen on toiminnan etenemistä osallistujien omilla ehdoilla sekä heidän asettamaan suuntaan. Osallistaminen on hieman eri asia kuin osallistuminen. Osallistuminen on mahdollisuuksien hyödyntämistä ja osallistaminen on mahdollisuuksien tarjoamista. Osallistumisen kautta lisätään sitoutumista toimintaan. Osallistavassa toiminnassa jokainen tuo omia näkökulmia ja kysymyksiä yhteiseen keskusteluun. Jokainen osallistuva henkilö keskustelee samasta kohteesta, mutta jokaisella on omat näkemyksensä asiasta. Osallisuudessa autetaan toisia

miettimään asioita ja vedetään yhdessä johtopäätöksiä, mutta kuitenkin saavat itselleen yhdessä jaetun tiedon. (Toikko & Rantanen 2009.)

5 Toteutus

Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden suunnittelun alkoi joulukuussa 2015, kun meidät pyydettiin Naapuriäiti-hankkeeseen mukaan. Suunnitteluvaihe piti sisällään yhteistyötapaamisia hankkeen projektikoordinaattorin Meg Sakilayan-Latvalan kanssa, tutustumiskäyntejä Naapuriäiti-koulutuksissa sekä itse toiminnan suunnittelua. Toimintakerrat toteutettiin yhden viikon aikana maaliskuussa 2016. Toimintakertojen kuvauksessa esittelemme toimintaamme oman työskentelyn sekä naapuriäitien kanssa tehtävän työskentelyn kautta. Toiminnallisten kertojen runko oli suunniteltu jokaiselle kerralle samanlaiseksi ja toimintakertoja oli kolme, jotka olivat kestoltaan noin 1,5 tuntia. Toteutuskerrat erosivat toisistaan riippuen ryhmän ryhmadynamiikasta sekä osallistujien erilaisista etnisistä taustoista. Ensimmäisellä kerralla osallistujia oli viisi. Toisella kerralla oli yksitoista osallistujaa ja kolmannella eli viimeisellä kerralla oli yhdeksän osallistujaa.

Arvioimme jokaisen toimintakerran jälkeen toimintaa työparina sekä teimme omat arviomme. Kysimme myös arviota työelämän yhteistyökumppaniltamme sekä ryhmän osallistujilta jokaisen toimintakerran jälkeen. Toimintakertojen yhteneväisen rakenteen vuoksi käsittelemme niitä yhtenä kokonaisuutena ja tuomme esille niissä havaitseviamme yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Jokaisella toimintakerralla paikalla oli myös Tanja Grünsten, Naapuriäiti-hankkeen Espoon ja Vantaan aluetyöntekijä.

5.1 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheemme alkoi yhteisellä tapaamisella Naapuriäiti-hankkeen projektikoordinaattorin kanssa, jossa tutustuimme hankkeen tavoitteisiin ja toimintatapoihin. Tällä tapaamiskerralla sovimme, että meidän toiminnallinen osuus Naapuriäiti-koulutuksissa tulee olemaan kolmen tunnin mittainen ja vain Vantaalla. Sovittiin, että laitamme alustavan suunnitelman perhe-moduuliin liittyen heille luettavaksi ja kommentoitavaksi.

Ideoita toiminnalliseen työskentelyyn saimme sosionomi-opintojen luovien menetelmien opinnoista, joita muutimme kohderyhmälle sopivaksi. Opinnoissamme meillä oli valinnaisina kuvalliset menetelmät ja musiikki, joita halusimme käyttää kyseisen kohderyhmän kanssa. Learning Cafe-menetelmää käytettiin paljon omissa opinnoissamme ja totesimme sen sopivan myös meidän kohderyhmälle. Mietimme, miten saisimme vanhemmuuden roolikartan avattua maahanmuuttajanaisille myönteisesti, selkeästi ja yksinkertaisesti. Tästä lähti idea Vanhemmuuden käsi-työskentelyyn.

Alustavassa suunnitelmassamme toiminta piti sisällään Learning Cafe-osuuden, jossa käsiteltäisiin Vantaan lapsiperheille suunnattuja palveluita, sekä pohditaan päiväkodin, koulun ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Suunnitelman toinen osuus pohjasi Vanhemmuuden roolikarttaan, jossa tarkoituksena oli oman vanhemmuuden reflektointi ja vahvistaminen toiminnallisella työskentelyllä. Lähetimme suunnitelmat Naapuriäiti-hankkeen projektikoordinaattorille. Hän kävi suunnitelman läpi ja hyväksyi sen.

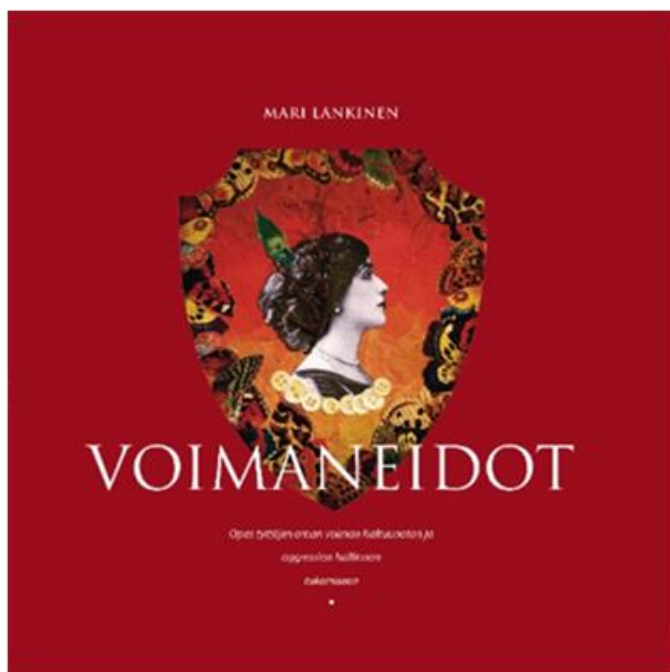
Toinen tapaaminen Naapuriäiti-hankkeen projektikoordinaattorin kanssa oli helmikuun 2016 alussa. Tällä tapaamisella kuulumme, että toiminnallisen osuutemme aika on 1,5 tuntia alun perin sovitun kolmen tunnin sijasta. Tämän seurauksena jätimme Learning Cafe-osuuden pois ja keskityimme Vanhemmuuden roolikarttaan ja sen kautta vanhemmuuden vahvistamiseen Vanhemmuuden käsi-töskentelyllä.

Juuri ennen ensimmäistä ohjauksetta saimme tiedon, että toiminnallinen osuutemme lyhenee entisestään vain tunnin mittaiseksi. Teimme jälleen suunnitelmaamme muutoksia, joissa toiminnallista osuutta lyhennettiin ja teoria jäi kokonaan pois. Toisella ja kolmannella ohjauksella pidimme sekä toiminnallisen osuuden että avasimme teoriaa osallistujien kanssa yhdessä, koska osasimme varautua lyhyempään aikatauluun.

5.2 Toteutuskerrat

Toimintakerrat toteutettiin Vantaalla kolmessa eri toimipisteessä. Kaikki ohjaustuokit toteutuivat samalla tavalla ja jokaiselle toimintakerralle oli suunniteltu yhteneväinen rakenne ja se toteutettiin kolmen eri ryhmän kanssa. Ohjaustuokit aloitimme itsemme esittelyllä. Kerroimme olevamme sosionomiopiskelijoita ja Naapuriäiti-hankkeen perhemoduulissa mukana opinnäytetyömme tiimoilta. Jokaisen toimintakerran alussa pyysimme valokuvausluvan osallistujilta. Kerroimme toimintamme pohjautuvan Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymän Vanhemmuuden Roolikarttaan. Kaikki ohjaukset alkoivat myöhässä sovitusta aloitusajan kohdasta, sillä naapuriäidit saapuivat paikalle 10-15 minuuttia myöhässä. Myöhässä tulleille osallistujille käytiin kertomassa ohjeet uudelleen henkilökohtaisesti ja samalla varmistettiin, että he pääsivät työskentelyyn mukaan.

Alkuesittelyn jälkeen siirryimme aiheeseen virittäytymiseen, jossa tarkoituksena oli muistella omaa lapsuutta. Toiminnallinen osuus aloitettiin Voimaneito-korttien (Voimaneito-tunnekortit 2016, kuva 1.) avulla. Ohjeistimme osallistujia valitsemaan yhden kuvan, joka muistutti heitä heidän lapsuudesta tai liittyi heidän vanhempiinsa. Käytimme Voimaneito-kortteja jokaisella ohjauksella ja niihin suhtauduttiin mielenkiinnolla ja innostuneesti.

Kuva 1: Voimaneito-tunnekortit

Tämän jälkeen osallistujia pyydettiin valitsemaan itselleen pari, jonka kanssa eivät ole olleet aikaisemmin niin paljon tekemisissä. He jakoivat pareittain omat lapsuuden muistot toisilleen. Tähän oli varattu aikaa noin 5-10 minuuttia aikaa. Osallistujat työskentelivät keskittyen ja tehtävä vaikutti heille mieleiseltä. Parityöskentelyn jälkeen annoimme osallistujille mahdollisuuden jakaa oma muisto kaikkien kanssa. Ainoastaan viimeisellä toimintakerralla kaikki osallistujat halusivat jakaa oman muistonsa toisille. Muilla kerroilla he jakoivat muistonsa ainoastaan oman parinsa kanssa.

Voimaneito-kortit on suunniteltu nuorten kanssa työskentelyyn ja tunteiden läpikäymiseen, mutta ne sopivat hyvin meidän toimintaan. Tämä edesauttoi toiminnan etenemistä pääasialliseen tavoitteeseemme, jossa tarkoituksena oli lähteä avaamaan vanhemmuuden roolikarttaa.

Vanhemmuuden roolikartan tavoiterooleja lähdettiin avaamaan kuvallisella Vanhemmuuden käsi-menetelmällä, jossa osallistujat refleктоivat omaa vanhemmuuttaan roolikarttaan peilaen. Saadaksemme avattua vanhemmuuden roolikartan käsitteet osallistujille, lähdimme työstämään sitä toiminnallisen tekemisen kautta. Samalla kuvallisesta työskentelystä jäisi muisto niistä vanhemmuuden rooleista, jotka he kokevat itselleen tärkeiksi.

Vanhemmuuden käden toiminnallinen osuus sisälsi piirtämistä, koristelemista ja vanhemmuuden roolien löytämistä. Tätä varten olimme varanneet valkoista A4-paperia, väriliituja, puuvärejä, huopakyniä, saksia, liimaa sekä vanhemmuuden tavoiteroolit paperille kirjattuna suomeksi ja englanniksi. Olimme ottaneet sanat Vanhemmuuden roolikartasta maahanmuutta-

jalle (Tolonen 2016). Toiminnallisten osuuksien ohjeet myös Powerpoint-esityksenä, joka oli kaikkien luettavissa.

Vanhemmuuden käsi-toimintaosuudessa jokainen osallistuja piirsi kätensä paperille ja käsi väritettiin tai koristeltiin. Vanhemmuuden roolikartan tavoiteroolit olivat kaikkien näkyvillä. Pyysimme heitä valitsemaan niistä viisi tavoiteroolia, joita he haluavat toteuttaa omassa vanhemmuudessaan. Osallistuja kirjoitti ne omaan vanhemmuuden käteensä (Kuva 2.). Tarvittaessa toistimme ohjeet tai selvitimme yhdessä mitä kyseinen tavoiterooli sanalistassa tarkoittaa. Työskentelyyn meni aikaa noin 20-30 minuuttia.

Tämän jälkeen osallistujat miettivät yksin ja lopuksi kaikki yhdessä, minkälaisia tekorooleja tarvitaan, että tavoiteroolit toteutuvat. Vanhemmuuden käsi toimii matalalla kynnyksellä pohjana Vanhemmuuden roolikartan teorialle, jota avasimme toiminnallisen osuuden jälkeen Naapuriäidit-koulutuksessa. Kun omaa vanhemmuutta ollaan ensin reflektoitu toiminnallisesti, niin Vanhemmuuden roolikartta on helpompi sisäistää.

Ensimmäisellä kerralla osallistujat tulivat kaikki eri aikaan paikalle, joten jokainen sai henkilökohtaisen ohjeistuksen. Varmistimme myös myöhemmin, että he ovat ymmärtäneet ohjeistuksen tarjoamalla apua. Toisella ja kolmannella ohjauskerralla osallistujia oli useampi paikalla jo aloitusvaiheessa, joten ohjeistuksen ei tarvinnut olla niin henkilökohtaista. Vanhemmuuden kädet valmistuivat eri tahtiin ja viimeisiä jouduttiin hieman jouduttamaan kaikilla toimintakerroilla.

Kuva 2: Vanhemmuuden käsi yhden osallistujan tekemänä

Valmiista vanhemmuuden käsi-työstä nousseet ajatukset jaettiin parin kanssa. Tavoitteena oli käydä parin kanssa läpi, miten osallistujien valitsemat tavoiteroolit toteutuvat heidän arjessa vanhempina. Ohjeistimme heitä valitsemaan jonkun toisen osallistujan pariksi, ei siis samaa kuin ensimmäisessä tehtävässä. Osallistujat keskustelivat runsaasti keskenään.

Parityöskentelyn jälkeen jokaista osallistujaa pyydettiin valitsemaan itselleen oman Vanhemmuuden kätensä tärkein tavoiterooli ja heitä pyydettiin kertomaan, että miten he sitä käytännössä toteuttavat. Lopuksi ajatukset jaettiin yhteisesti ja se herätti runsaasti keskustelua. Osallistujien ajatukset kirjattiin ylös kaikkien näkyville lukuun ottamatta ensimmäistä toimitakertaa, jolloin meillä jäi tehtävän purku kokonaan tekemättä. Vanhemmuuden käsi-työskentelyn jälkeen näytimme vielä lyhyesti Powerpointin teoreettisen osuuden eli vanhemmuuden roolikartan kokonaisuudessaan osallistujille. Kaikilla toimintakerroilla toiminnallinen osuus oli isommassa roolissa ja teoreettinen osuus jäi hyvin pieneksi.

Palautteen keräsimme välittömästi jokaisen toimintakerran jälkeen palautejanoilla (ks. kuva 3. s.36) Palautteessa oli kaksi kysymystä. Ensimmäinen kysymys oli, mitä he pitivät toiminnallisesta osuudesta. Toinen kysymys oli, olivatko he oppineet jotain vanhemmuudesta. Mietimme heti, että sana oppiminen ei sittenkään sovi tähän, sillä heillä kaikilla oli jo vankka kokemus vanhemmuudesta ja heillä saattoi olla enemmän kuin yksi lapsi. Tämän oman huomion vuoksi vaihdoimme seuraaville kerroille palautteeseen toiseksi arvioitavaksi asiaksi vanhemmuuden vahvistumisen. Jokaiselle oli annettu merkiksi sydän tai kivi ja he kävivät viemässä sen siihen kohtaan janaa, miten he olivat koulutuksen itse kokeneet.

Mielestämme kaikki ohjauskertamme sujuivat toiminnallisesti hyvin. Onnistuimme antamaan selkeät lyhyet ohjeet toimintaan. Meistä kumpikaan ollut aikaisemmin vetänyt toimintaa aikuisille ryhmille, eikä myöskään maahanmuuttajille, joilla suomen kielen taito oli heikompi kuin meillä. Toiminnan haastavuutta lisäsi osallistujien vähäisyys ja heidän tuleminen paikalle kesken toiminnan.

6 Tavoitteiden toteutuminen ja toiminnan arviointi

Opinnäytetyömme tavoitteiksi nousivat maahanmuuttajanaisten vanhemmuuden vahvistuminen osallistamalla heitä toimintaan luovilla menetelmillä, omien ryhmänohjaamistaitojen kehittyminen sekä kulttuurisensitiivisen työotteen vahvistuminen. Tuomme esille, miten naapurit kokivat oman vanhemmuuden vahvistumisen toiminnallisten menetelmien kautta. Pohdimme omaa ammatillista oppimistamme, johon liittyy aikuisryhmän ohjaamistaitojen kehittyminen ja kulttuurisensitiivisen työotteen vahvistuminen.

6.1 Vanhemmuuden vahvistuminen

Toiminnallisen osuuden lähtökohta oli itsereflektointi, jossa jaettiin omia henkilökohtaisia kokemuksia vanhemmuudesta myös lapsen roolista käsin. Ne naiset, joilla ei itsellään ole lapsia, pystyivät myös osallistumaan keskusteluun. Kokosimme naapuriäitien ajatukset toimintakerroilta yhteen. Eniten osallistujien keskuudessa nostettiin esille tavoiterooleja, jotka liittyivät elämänopettajana tai huoltajana toimimiseen sekä ihmissuhteisiin. Vähiten esiin nousivat tavoiteroolit, jotka liittyivät rajojen asettaminen sekä rakkauteen. Kaikki roolikartan roolit ovat tärkeitä vanhemmuuden toteutumisessa ja vahvistumisessa. Vanhemmuuden eri roolit korostuvat lapsen kehityksen eri vaiheissa. Monella osallistujasta on pieniä lapsia eli huoltajan rooli on erityisen tärkeä arkielämän ja säännöllisen perhe-elämän ylläpitämisessä ja rutiinien muodostamisessa. Myös uskonto ja perinteet koettiin tärkeäksi, sekä niiden koettiin pitävän sisältävän muitakin tekorooleja kuten oma jaksaminen, toisten ihmisten kunnioitus sekä oppi oikeasta ja väärästä.

Vanhemmuudessa käsitellään herkkiä, arkoja ja tärkeitä asioita. Vanhemmuus ja seuraavasta sukupolvesta huolehtiminen on ihmisen tärkein tehtävä ja siihen liittyy myös poikkeuksellisen voimakkaita tunteita. Tunteet voivat olla rakkaus ja ylpeys omasta lapsesta, mutta myös huolta, avuttomuutta, ahdistusta ja hätää. Epäonnistumisen kokemukset voivat laukaista herkästi häpeän ja syyllisyyden tunteita. Tärkeää on lisätä vanhempien luottamusta ja rohkaista heitä toimimaan oman elämänsä asiantuntijoina ja hakea tukea toisistaan. Perheiden luonnolliset sosiaaliset verkostot ovat yhteiskunnallisessa muutosprosessissa muuttuneet. Siksi on tärkeää luoda tukirakenteita, jotka lisäävät vanhempien luottamusta heidän omiin kykyihinsä ja mahdollistavat tuen jakamisen vertaisryhmän kanssa. (Rautiainen 1999, 62.)

Palaute toimintakertojen vanhemmuuden vahvistumisesta oli vaihteleva. Toiset naapuriäidit kokivat oman vanhemmuutensa vahvistuneen meidän toimintamme kautta. Oman vanhemmuuden jakaminen ryhmän kanssa koettiin myös antoisaksi. Osa naapuriäideistä koki vanhemmuuden vahvistumisen vain vähäiseksi. Heidän mielestään asioiden toistaminen tuntui turhalta, sillä heillä oli vanhemmuudesta jo itsensä mielestä omakohtaista kokemusta tarpeeksi.

6.2 Palaute ja ajatukset

Alussa olimme lähdössä opettamaan Naapuriäideille vanhemmuudesta, mutta ymmärsimme ensimmäisen ohjauskerran jälkeen, että heillä kaikilla on vanhemmuuteen erittäin vahva ote. Useimmilla heistä oli itsellä jo perhe sekä useampi lapsi. Tästä johtuen muutimme lähestymistavan vanhemmuuden vahvistamiseksi kesken prosessin. Vanhemmuuden vahvistaminen piti sisällään enemmän toiminnallisuutta keskittyen arjen vanhemmuuteen ja vähemmän teo-

riaa. Lähestymistavan muuttuminen opettamisesta vanhemmuuden vahvistamiseksi avasi ja tuki omaa ajatustamme siitä, että vastaukset vanhemmuuteen liittyen ovat jo usealla vanhemmalla itsellään. Kuten Helminen ja Iso-Heiniemi (1999, 22) ovat ilmaisseet, vanhemmuuden roolit kulkevat sukupolvelta toiselle ja niitä sisäistetään ja niissä kehitytään läpi elämän. Tämä ajatus tuki myös meidän ajatusta naapuriäitien omasta vanhemmuudesta. He ovat oppineet vanhemmuuden eri rooleja omilta vanhemmiltaan ja sukulaisiltaan.

Heiskanen ja Hiisijärvi (2015) ovat todenneet, että jokainen ihminen on oman elämänsä paras asiantuntija, joka on myös toiminnallisten menetelmien lähtökohtana. Tämä ajatus oli näkyvässä myös meidän toiminnassa. Toiminnallisten menetelmien avulla ajatukset tehdään näkyväksi ja yhteinen purkaminen avaa uusia näkökulmia sekä vahvasti samalla jokaisen osallistujan yksilöllistä vanhemmuutta. Roolikartta taustalla auttoi osallistujia hahmottamaan, mistä eri osatekijöistä vanhemmuus koostuu. Rautiainen (1991) on kirjoittanut, että vanhemmuuteen liittyvät voimakkaat tunteet voivat tehdä vanhemmuudesta jäsentymättömän, mutta kun vanhemmuutta voi peilata ryhmässä yhdessä muiden kanssa, voi todeta, ettei vanhemmuus sittenkään ole hukassa vaan ollaan yhteisen asian äärellä. Itseasiassa vanhemmuuden tavoite-rooleista on olemassa hyvinkin yksimielinen käsitys, mutta tekojen taso sen sijaan herättää keskustelua vanhempien keskuudessa. Minkälaisilla teoilla tulisi vanhemmuutta toteuttaa suhteessa eri kehitysvaiheisiin? (Rautiainen 1991, 59.)

Ryhmät olivat osanottajamääriltään pieniä ja kaikilla oli mahdollisuus kertoa ajatuksensa vanhemmuuteen liittyen. Osallistujat olivat jo keskenään hieman tuttuja, sillä ryhmien kokoonpano oli pysynyt alusta alkaen samana. Keskustelu vanhemmuuteen liittyvistä rooleista sujui kaikissa ryhmissä rauhallisesti, mutta olisimme toivoneet siitä vielä aktiivisempaa ja monipuolisempaa.

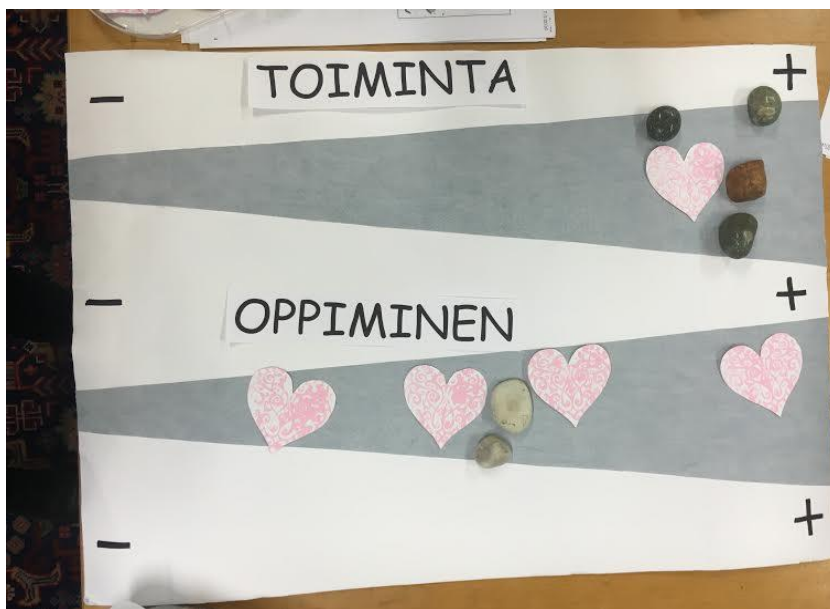
Mielestämme virittäytyminen Voimaneito-korttien kautta tulevaan toimintaan toimi hyvin. Korteista jokainen osallistuja onnistui löytämään omaan lapsuuden muistonsa sopivan kuvan. Moni ei kuitenkaan halunnut kertoa koko ryhmälle omaa muistoaan ensimmäisellä ja toisella toimintakerralla, sillä muisto saattoi olla liian henkilökohtainen tai koskettava. Kolmannella toimintakerralla kaikki halusivat jakaa lapsuuden muistonsa koko ryhmälle. Se saattoi johtua siitä, että kolmannen kerran osallistujat tunsivat toisensa hyvin myös vapaa-ajalla ja jakaminen oli siksi helpompaa.

Kysyimme osallistujilta toiminnan lopussa heidän tärkeintä tavoiteroolia. Mietimme, että oli ehkä hieman harhaanjohtavaa kysyä vain sitä, sillä vanhemmuudessa tavoiteroolit ovat sidoksissa toisiinsa ja muuttuvat tilanteiden mukaan. Ylitalo (2011) mainitsee Vanhemmuuden roolikartan rooleista, että kaikki siihen liittyvät roolit ovat tärkeitä, vain niiden merkitys muuttuu lapsen eri kehitysvaiheissa. Tahdoimme haastaa naapuriäitejä valitsemaan yhden, jonka

haluavat nostaa esille. Jokainen toi esiin oman ajatuksensa ja ajatuksia kirjoitettiin ylös taululle. Näiden kautta keskustelimme arjen vanhemmuudesta käytännön esimerkein. Keskustelu oli vapaamuotoista ja osallistujilta tuli paljon hyviä ajatuksia omaan vanhemmuuteen liittyen. Parhaita esimerkkejä keskustelun lomassa oli oman lapsen arkeen liittyen ja tämä olikin meidän tavoitteena. Haasteena oli huomioda se, että kaikilla halukkailla oli mahdollisuus ilmaista ajatuksensa.

Palautteen antaminen toteutettiin samalla tavalla jokaisella ohjauskerralla, kahdelle janalle, joissa kysymyksinä oli toiminnallisen osuus eli pitivätkö he siitä ja vanhemmuuden vahvistuminen eli saivatko he palautettua mieleen asioita, jotka liittyvät omaan vanhemmuuteen. Olimme valinneet arvoasteikoksi tämän menetelmän, koska halusimme saada palautteen välittömästi jokaisen toimintakerran jälkeen. Koulutuksen tiukan aikataulun takia palautteen antamisen täytyi tapahtua nopeasti. Mietimme toimintakertojen jälkeen, että olisiko palautteen antamiselle sittenkin löytynyt helpompi tapa? Meille jäi hieman epäselväksi, että avautuiko palautteen tarkoitus kaikille. Kahdella ensimmäisellä kerralla palautteessa ei tullut paljon hajontaa, mutta viimeisellä toimintakerralla sitä tuli jonkin verran. Pääasiassa palaute oli positiivista toiminnallisesta osiosta ja omaan vanhemmuuden vahvistumiseen oltiin tyytyväisiä.

Ensimmäisen toimintakertamme palaute oli toiminnan osalta yksimielinen eli toiminnasta pidettiin, mutta palaute oppimisesta oli vaihteleva (Kuva 3.). Tällä kerralla vanhemmuuden käden purkaminen keskustelemalla olisi ollut tarpeellinen, mutta se ei ollut mahdollista äkillisesti muuttuneen aikataulun vuoksi. Ymmärsimme myös, että emme varsinaisesti olleet opettamassa osallistujille uusia asioita, vaan tarkoituksena oli vahvistaa ja tuoda näkyväksi niitä asioita, mitä he jo osaavat. Vanhemmuuden käden purkaminen olisi tuonut uusia näkökulmia keskustelun kautta. Päätimme korvata palautteeseen sanan oppiminen seuraavilla kerroilla sanoilla vanhemmuuden vahvistuminen. Tämä ei sulje pois sitä, etteikö muutosta arvoissa, tiedoissa, taidoissa tai asenteissa olisi tapahtunut.

Kuva 3: Ensimmäisen toimintakerran palaute

Toinen toimintakerta erosi paljon ensimmäisestä sekä osanottajamäärältään että sen vuoksi, että olimme valmistautuneet ajallisesti paremmin tähän kertaan. Tällä kerralla saimme vietyä suunnittelemamme kokonaisuuden loppuun eli purimme vanhemmuuden käsi-toiminnan yhteisesti. Merkille pantavaa oli, että kaikilla kerroilla osallistujat työskentelivät intensiivisesti ja osallistuivat aktiivisesti keskusteluun. Palaute toiselta toimintakerralta oli positiivinen ja osallistujat vaikuttivat tyytyväisiltä (Kuva 4.). Meillä itsellämme ohjaajina ammatillinen ryhmän ohjaaminen vahvistui. Ymmärsimme, että selkeä etukäteen mietitty ohjeistus on tärkeää kokonaisuuden toimivuuden kannalta. Hyvä ohjeistus myöskin säästää aikaa ja työskentelyn alkuun pääseminen on mielekkäämpää kaikille.

Kuva 4: Toisen toimintakerran palaute

Kolmas toimintakerta toimi hyvin ja sujuvasti vaikka toiminnan kesto oli pidempi. Palautteeseen vastasi yhdeksästä naapuriäidistä kahdeksan (Kuva 5.). Toiminnallisesta osiosta kolme naista koki toiminnan olleen mieluista ja hyvää, kun taas kaksi oli sitä mieltä, että se ei ollut kiva, mutta ei huonokaan eli kivet olivat palaute-janalla puolivälissä. Yksi nainen oli enemmän sitä mieltä, että toiminta ei ollut niin mieluista. Kaksi palautetta oli molempien janojen välissä, joten nämä naiset arvioivat toimintaa ja vanhemmuuden vahvistumista vain yhdellä vastauksella ja nämä olivat molempien janojen puolivälissä. Palautteen hajanaisuudesta huolimatta naiset olivat tyytyväisiä tämän kerran toimintaan, joka tuli esille koko tapaamisen lopuksi heidän kiitoksilla.

Kuva 5: Kolmannen toimintakerran palaute

Työelämän yhteistyökumppanilta saimme lyhyen palautteen jokaisen toimintakerran jälkeen. Näillä suullisilla palautteilla sekä toiminnan jälkeen saadulla kirjallisella palautteella oli paljon yhteneväisyyksiä. Kysyimme kirjallisessa palautteessa viisi kysymystä, joista muutama saimme heiltä vastaukset.

Kysyimme työelämän yhteistyökumppaniltamme, miten meidän ohjauskerrat menivät ja missä olisi ollut parantamisen varaa? Heidän mielestään moduulin toiminnallisuus oli erittäin hyvä. Naapuriäidit ovat pystyneet keskittymään aiheeseen ja keskustelu oli mielenkiintoinen. Naisien eri kielitaidon taso oli huomioitu, ja tämä oli antanut kaikille mahdollisuuden osallistua täysipainoisesti. Teoreettinen osuus jäi kuitenkin pintapuoliseksi, mikä varmasti johtui ajanpuutteesta. Tulevaisuudessa perhe-moduulin työskentelykerroille olisi hyvä varata enemmän aikaa.

Toinen kysymyksemme heille oli, saivatko Naapuriäidit mielestänne tarpeeksi tietoa vanhemmuuteen liittyen? Työelämän yhteistyökumppaneiden mielestä Naapuriäidit olivat saaneet tarpeeksi tietoa vanhemmuuteen liittyen. Moduuli oli suunniteltu hyvin ja oli monipuolinen. Aihe oli käsitelty kattavasti ja joustavasti. Vanhemmuus oli tärkeä aihe naapuriäideille ja moduuli oli antanut tila erilaisten näkökulmien pohtimiseen. Naapuriäiti koulutuksessa aiotaan käyttää tätä moduulia jatkossakin.

6.3 Ammatillinen oppiminen

Ammatillinen oppiminen on kaikille pitkä prosessi, joka alkoi ensimmäisestä tapaamisesta Naapuriäiti-hankkeen vastaavien työntekijöiden kanssa. Naapuriäiti-koulutukset jatkuvat vielä. Ensimmäiset valmistuvat Naapuriäidit aloittavat työnsä syksyllä 2016. Meidän oma ammatillinen kasvumme on pitkä prosessi, joka ei pääty koskaan. Toiminnallisten ohjauskertojen kautta kasvoimme ammatillisesti ohjaajina jokaisella kerralla. Ensimmäisellä kerralla olimme hieman epävarmoja ohjauksestamme sekä ohjauksen tehtävänantojen selkeydestä. Toisella kerralla ohjaus sujui paremmin. Huomasimme, että yhteisten keskusteluiden ohjaaminen on haastavaa ison ryhmän kanssa. Tässä auttoi meidän parityöskentely, jossa toinen havainnoi ryhmäläisiä ja piti huolta puheenvuoroista, kun toinen keskittyi itse vuorovaikutukselliseen keskusteluun. Jokaisen kerran jälkeen kävimme yhteistä arviointikeskustelua työparina. Keskusteluissa pystyi peilaamaan omaa työskentelyä toisen kautta ja pohtimaan ohjauksen puutteita ja onnistumisia.

Huomioimme toiminnassamme kulttuurisensitiivisen työotteen ja annoimme kaikille osallistujille oman rauhan ja tavan työskennellä. Kaikista työskentelyn tuotoksista, vanhemmuuden käsistä, tuli erilaisia ja yksilöllisiä. Keskustellessamme vanhemmuuden rooleista pyrimme yleistämään roolit, emmekä nostaneet mitään etnistä tai kulttuurista taustaa esille, elleivät osallistujat itse ottaneet niitä esille. Tämän asian nostaa esille myös Kuittinen ja Isosävi (2013), jossa luottamuksellinen asiakassuhde muodostuu avoimuudella sekä kysymysten oikein asettamisella, kun keskustellaan kulttuurisista eroista ja yhtäläisyyksistä maahanmuuttajien kanssa.

Ainoastaan uskonnon ja kulttuurin rooleissa näistä tuli keskustelua, jolloin pohdittiin jokaisen erilaisesta suhtautumisesta uskontoon sekä omaan ja vieraaseen kulttuuriin. Tässä esille nousi selkeämmin islaminuskoisten uskonnon tärkeys ja myös oman kulttuurin suurempi vaaliminen. Kaikissa ryhmissä kuitenkin tuli mietittyä näiden keskusteluiden päätteeksi, että jokaisessa uskonnossa ja kulttuurissa on enemmän uskovia ja vähemmän uskovia ihmisiä. Myös oman kulttuurin vaaliminen ja sen tavoista ja tottumuksista kiinni pitäminen on jokaisella ihmisellä henkilökohtainen asia. Rätty (2002) on asiasta samaa mieltä kuin me, että kulttuuritaustastaan

huolimatta kaikki ihmiset ovat yksilöitä joilla kaikilla on oma elämäkokemus joka muokkaa heidän kuvaa maailmasta.

Ammatilliseen ohjaukseen kuuluu tärkeänä osana osallistujien osallistaminen. Jokaisessa ryhmässä pyrimme osallistamaan kaikkia naapuriäitejä mahdollisimman paljon mukaan toimintaan. He saivat valita itse alkulämmittelyssä kuvansa ja kenen kanssa haluavat jakaa oman lapsuuden muistonsa. Myös vanhemmuuden käsi-toiminnassa kaikilla oli mahdollisuus piirtää, värittää ja koristella oma käden kuvansa juuri niin kuin itse halusivat. Pyrimme ohjaajina osallistujien tasapuoliseen kohteluun, jotta naiset kokevat olevansa arvostettuja ja me olimme kiinnostuneita jokaisen työskentelystä. Tasapuolisuus tuli esille myös, kun kokosimme vanhemmuuden rooleja yhdessä. Tavoitteenamme tässä oli, että kaikki naiset saisivat sanoa oman tärkeimmän vanhemmuuden roolinsa ja keskustelimme siitä kaikkien kanssa yhdessä. Kaikkia tuettiin ja kannustettiin osallistumaan ketään painostamatta. Osallistamisessa jokainen osallistuja saa tuoda omia näkökulmia yhteiseen keskusteluun (Toikko & Rantanen 2009).

7 Toiminnan eettisyys

Kohderyhmämme oli monikulttuurinen ja etninen. Heillä on saattanut olla yhteisiä kokemuksia yhteisen historian, kielen, kansalaisuuden tai alkuperän mukaan, eli etnisyyden mukaan. Suomessa etnisiä vähemmistöjä ovat esimerkiksi venäläiset, ruotsinkieliset, virolaiset, romanit ja somalialaiset. (Juujärvi, Myyry & Pesso 2007, 201.) Ymmärsimme kohderyhmämme etnisiä taustoja, heidän elettyä elämään ja kokemuksia vanhempina, tulevana naapuriäiteinä ja yksilöinä. Toimimme samalla esille myös oman kulttuurimme erityispiirteitä liittyen vanhemmuuteen, sillä se auttoi maahanmuuttajanaisia tutustumaan samalla suomalaiseen kulttuuriin ja menettelytapoihin.

Erot kulttuurien välisissä elämäntavoissa, tunteiden ja asioiden ilmaisemisessa koskevat kaikkia Suomessa asuvia ihmisiä, ei vain eri maasta tulleita. Sosiaalityön yhdet keskeiset perustekijät ovat suhde ja aika. Nämä ovat tärkeitä kotouttavassa sosiaalityössä, jossa pyritään asiakkaan itseohjautuvuuden vahvistamiseen ja tukemiseen hänen elämänsä perustuvien johtopäätösten kautta. Tämä koskee yleensäkin sosiaalityötä, ei vain maahanmuuttajataustaisten kanssa työskentelyä. Sosiaalityö vaatii tutustumista toiseen ihmiseen, yhteisöön tai ryhmiiin. Toiseen henkilöön on tärkeää tutustua, jotta voi kunnioittaa toista ihmistä. (Hurting, Nikupeteri & Romakkaniemi 2013, 33-34.) Maahanmuuttajien kanssa tehtävässä yhteistyössä me pyrimme varaamaan tarpeeksi aikaa työskentelyhetkiin. Näin tutustuimme paremmin naapuriäiteihin ja sitä kautta pystyimme vahvistamaan heidän vanhemmuuttaan heidän omassa elämässään. Myös maahanmuuttajien on tärkeää oppia tuntemaan suomalaista yhteiskuntaa, sen tapoja ja tottumuksia, erityisesti niitä asioita mitkä liittyvät vanhemmuuteen ja perhe-elämään täällä.

Suomen maahanmuuttajapolitiikan tavoitteena on maahanmuuttajan kotouttaminen niin, että monikulttuurisuus koetaan kaikkien, niin maahanmuuttajien kuin kantaväestön, rikkaudeksi ja hyödyksi. Onnistunut kotouttaminen edellyttää yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja vähemmistön näkökulman yhdistämistä valtaväestöön. Maahanmuuttajia tuetaan löytämään paikkansa yhteiskunnasta ja siihen liittyy myös yhteiskunnan lakien, säädösten ja erilaisten sääntöjen oppiminen. (Juujärvi ym. 2007, 285.) Me pyrimme tämän opinnäytetyömme kautta tukemaan naapuriäitejä siinä, että he pystyvät auttamaan vasta maahan muuttaneita perheenäitejä ja naisia kotoutumaan onnistuneesti Suomeen. Halusimme antaa heille tietoa suomalaisen yhteiskunnan tavoista hoitaa lapsia ja niistä oikeuksista ja mahdollisuuksista, mitä lapsiperheillä Suomessa on.

Työskentelyn pohjalla oli tarkoituksemme mahdollistaa asiakas, tässä tapauksessa naapuriäiti, tunnistamaan omat voimavaransa kasvattajana. Näin hän onnistuu luomaan ja ohjaamaan omat voimavaransa juuri omaan vanhemmuuteensa ja omien lastensa kasvuun, sekä tukemaan toista vasta Suomeen muuttanutta äitiä tämän vanhemmuudessa ja lasten kasvattamisessa. Tämä on yksi valtaistamisen eli ihmisen oman voimaantumisen etiikkaan liittyvä lähestymistapa. (Juujärvi ym. 2007, 193-194).

Sosiaalialan ammattilainen, joka on suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon, tulisi osata ottaa vastuu omasta toiminnastaan, toimia sovittujen toimintatapojen mukaan, osata ottaa muut huomioon, ymmärtää kulttuureja sekä kyetä toimimaan kulttuuriltaan erilaisten ihmisten kanssa sekä osata soveltaa kestävän kehityksen periaatteita omassa toiminnassaan. (Juujärvi ym. 2007, 11.)

Olemme näiden kahden vuoden aikana, mitä olemme opiskelleet sosionomeiksi, saaneet paljon neuvoja ja ajatuksia tulevaan työhömmme alan ammattilaisina. Olemme pohtineet eettisiä periaatteitamme sekä arvojamme ja samalla pyrkineet yhdistämään niitä ammattieettisyyteen ja sosiaalialan arvoihin. Meillä molemmilla on vahva ammatti-identiteetti varhaiskasvatuksen puolelta, mutta kummallakaan ei ole paljoa kokemusta aikuissosiaalityöstä. Tämän opinnäytetyömme kautta meillä vahvistui ammatillinen osaaminen aikuisten maahanmuuttajien ryhmän ohjaajina.

Sosiaalityön ammattilaisen eettisissä ohjeissa (2013) sosiaalityön tavoitteena on ihmisen hyvinvoinnin lisääminen sosiaalisen muutoksen, ihmissuhdeongelmien ratkaisujen sekä itsenäisen elämänhallinnan edistämisen kautta. Täysvaltainen asiakas on itse vastuussa omista valinnoistaan ja seuraamuksistaan. Sosiaalialan ammattilainen kunnioittaa ja edistää asiakkaan omia oikeuksia, jotta hän kokee omat valintansa itselleen tärkeiksi. (Talentia 2013.)

Ammattietiikassa pohditaan tilanteeseen liittyvien tosiasioiden kautta mahdollisuuksia ongelmanratkaisutaitoon. Meidän on ammattilaisina hyvä käydä läpi erilaisia tilanteita ja pohtia, miten me eri ihmisinä tulkitsemme ja havaitsemme työskentelyämme ja minkälaisia tilanteita toimintakerroilla on noussut esiin keskustelujen tai muun havainnoinnin kautta. Meillä ammattilaisilla on oltava taitoa toimia omien periaatteidemme mukaisesti myös hankalissakin tilanteissa. (Juujärvi ym. 2007, 17-20.) Opinnäytetyömme jokaisen toimintakerran jälkeen käytimme aikaa keskusteluun ja kävimme läpi työskentelyämme. On tärkeää tiedostaa mikä meni hyvin ja mikä ei onnistunut suunnitelmien mukaan. Tämä auttaa kehittymään ammattilaisena ja oman työn arvioijana.

Asiakkaan voimaantumisen prosessissa työntekijöillä on roolina olla kanssakulkija, mahdollistaja ja katalysaattori, joka antaa tietoa, tarjoaa tukea ja apua mahdollisuuksien mukaan. Voimaantumisen tavoitteena on lisätä yksilön, ryhmän tai yhteisön mahdollisuuksia vaikuttaa omiin olosuhteisiin ja elinympäristöön. (Juujärvi 2007, 195.) Sosiaalialan ammattilaisina keskityimme naapuriäitien ja heidän ympärillään olevan yhteisön vahvuuksien löytämiseen ja vahvistamiseen erityisesti vanhemmuuden osa-alueilla. Tuimme heitä tunnistamaan omat vahvuudet siinä ja kehittämään heikompia vahvuuksia vanhemmuuden roolikartan kautta.

8 Pohdinta

Opinnäytetyömme aihe oli meille molemmille mielekäs ja samalla se oli yhteiskunnallisesti ajankohtainen. Kuten opinnäytetyömme alussa mainitsimme, Suomesta on tulossa jatkuvasti monikulttuurisempi ja etnisempi. Se tuo tulevaisuuteen uusia haasteita maahanmuuttajien kotoutumiseen sekä sosiaalityöhön. Naapuriäiti-hanke oli jo käynnistynyt, kun meitä pyydettiin siihen mukaan. Ilahduttavaa oli, että heidän koulutuksensa ideana taustalla oli toiminnallisuus, joten päätös heidän joukkoonsa liittymisestä oli helppo.

Opinnäytetyömme teoriaa etsiessämme meille selvisi, että maahanmuuttajanaisten asema Suomessa on haastava. Monissa muiden maiden kulttuureissa naisen paikka on kotona. Siellä nainen hoitaa lapset sekä kodin. Mies käy töissä ja ansaitsee rahaa. Naisella ei ole välttämättä muita sosiaalisia kontakteja kuin oma perhe ja hänen kielitaitonsa saattaa olla tämän vuoksi erittäin suppea. Tähän tilanteeseen Naapuriäiti-hankkeen toimintamuoto on mielestämme juuri oikeanlainen tapa toimia tulevaisuudessa. Siinä pyritään auttamaan kotiin jääneitä maahanmuuttajanaisia sekä juuri maahan tulleita naisia. Suomalaisen kulttuurin tavat ja tottumukset siivoamisesta koulunkäyntiin ovat usein erilaiset kuin lähtömaassa. On hyvä saada omankielisestä - saman kokeneesta naisesta - itselleen tuki ja turva, mentori. Mentori auttaa ja ohjaa uutta maahanmuuttajanaista suomalaisessa kulttuurissa ja elämäntavassa sekä antaa tukea oman kulttuurin vaalimiseen ja säilyttämiseen. Tähän liittyy onnistunut kotoutuminen

ja tuen saaminen. Kotoutuminen on pitkä prosessi ja jos siihen maahanmuuttajanainen saa ajoissa apua pystyy hän integroitumaan suomalaiseen kulttuuriin hyvin.

Opinnäytetyömme prosessi kesti puoli vuotta ja siihen mahtuu paljon tunteiden kirjoa.

Opimme, että suunnitelmia voi joutua muuttamaan useamman kerran itsestään riippumattomista syistä. Koska kysymyksessä on pilottihanke ja toiminta on vasta hakemassa muotoaan, niin muutokset ovat ymmärrettäviä. Yhteistyö työelämän yhteistyökumppanin kanssa sujui hyvin. Meidän ammattitaitoon luotettiin ja meille annettiin vapaus suunnitella toimintaa haluamallamme tavalla. Toisaalta olisimme toivoneet enemmän ohjausta työelämän kumppanilta, koska hanketyöskentely oli meille molemmille uutta ja olimme ensimmäistä kertaa ohjaamassa aikuisryhmiä.

Tätä kirjoittaessa ensimmäiset Naapurinäidit ovat saaneet todistukset valmistumisestaan ja heidän tiensä on varmasti ollut yhtä vaiherikas, kivinen ja antoisa kuin meidän. Me olimme mukana yhdessä viikon mittaisessa moduulissa, joka koski vanhemmuutta ja pohjasimme teorianamme vanhemmuuden roolikarttaan, jonka totesimme olevan käytännön työkaluna pohjaton kaivo. Roolikartta avaa ja tuo uusia näkökulmia, jotka aina hieman muuttavat asioiden luonnetta. Vanhemmuuden tärkein tehtävä on nähdä lapsi niiden tarpeiden kanssa, jotka kuuluvat hänen ikätasoonsa ja kyetä vanhempana niihin vastaamaan. Kuten aiemmin tuli ilmi, suunniteltu lähtökohtamme oli enemmän teoreettinen, joka sitten muuttui enemmän toiminnalliseksi ja keskustelevalemmaksi, koska huomasimme osallistujilla olevan paljon kokemusta vanhemmuudesta. Vanhemmuus on aina jokaisen oma henkilökohtainen asia. Naapuriäidit olivatkin aktiivisia ja innokkaita keskustelijoita vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Moni toi hyviä esimerkkejä omasta elämästään esille ja niitä pohdittiin koko ryhmän kanssa vanhemmuuden roolikartan kautta.

Käytännön työkaluna vanhemmuuden roolikartta on mielenkiintoinen ja myöskin edelleen paljon käytössä lastensuojelu- sekä perhetyössä. Ylitalo (2011, 9-10) on kirjoittanut, että roolikarttaa voi käyttää työvälineenä, vaikka sen käyttäjä ei tunne sen teoreettista taustaa, kunhan roolien käsitteistä on perustietoa ja ymmärtää lapsen normaalin kehityskulun. Totesimme saman käyttäessämme vanhemmuuden roolikarttaa maahanmuuttajanaisten kanssa.

Vanhemmuuden roolikarttaa voi käyttää keskustelun pohjana, mutta sen voi avata myös toiminnallisesti, eikä se välttämättä tarvitse enempää aikaa. Tulimme työskentelymme aikana siihen tulokseen, että vanhemmuuden roolikartan tärkeimmät roolit ovat tekorooleja, sillä juuri niitä toteutetaan läsnä lasten ja vanhempien arjessa. Huomasimme, että toimintamme oli opinnäytetyössämme suunnattu naisille ja jäimme miettimään, että miten vastaavan voisi toiminnallisesti toteuttaa miesten kanssa.

Olemme tyytyväisiä saamaamme palautteeseen, mutta ehkä olisi ollut vielä enemmän avaa-
vaa saada yksittäisiä palautteita sekä henkilökohtaisia kokemuksia osallistujilta. Meitä mieti-
tytti, ymmärsivätkö kaikki idean palauteajanasta, vaikka se yritettiin avata näyttämällä ja sa-
noittamalla. Heidän kykynsä ymmärtää ja puhua suomea jäi epäselväksi meille, koska osallis-
tijat siirtyivät puhumaan omaa äidinkieltään, mikäli siihen oli mahdollisuus. Näihin asioihin
liittyy vahvasti ammatillinen kulttuurisensitiivisyys. Kulttuurisensitiivisyys esiintyi tässä opin-
näytetyössämme meidän kyvyllä ryhmän ohjaajina tulla toimeen erilaisen kulttuurin ja elä-
mäntavan omaavan ihmisten kanssa. Pyrimme ottamaan osallistajat yksilöinä huomioon ilman
heidän oman kulttuurinsa taakkaa tai omia ennakkoluuloja.

Jälkikäteen harmittelimme sitä, ettemme tervehtineet jokaista osallistujaamme yksilöllisesti
ja antaneet heille mahdollisuutta esitellä itseään sekä kertoa, mistä ovat kotoisin. Tämä olisi
mielestämme tukenut kulttuurisensitiivistä työtettä, jossa osallistuja olisi saanut kokea tul-
leensa heti kohdatuksi ja kuulluksi (Kuittinen & Isosävi 2013). Ajattelimme heidän jo tuntevan
toisensa ja tiukan aikataulun puitteissa se olisi vienyt aikaa. Pohdimme myös, että tällainen
itsensä esittely olisi voinut toimia hyvin lämmittelynä Voimaneito-korttien sijaan. Me ohjaaji-
na menetimme hyvän tilaisuuden oppia uutta heistä ihmisinä sekä maasta, josta he ovat ko-
toisin.

Mikäli Vanhemmuuden käsi-menetelmää käytetään jatkossa Naapuriäiti-koulutuksissa, niin
koulutuksen tulisi rakentua hieman eri tavalla. Kiireettömämmin ja siten, että keskusteluille
olisi pidempi aika. Tavoiteroolit voi käsitellä toiminnallisesti ja työstää yksi kerrallaan, niin ne
voisivat avautua vielä paremmin. Vanhemmuus on aiheena mielenkiintoinen ja tuo esille lyhy-
essäkin ajassa monenlaisia tunteita, kuten saimme huomata naapuriäitien kanssa työskente-
lyssä. Heillä on myös toisaalta varsin käytännönläheinen tapa lähestyä vanhemmuutta, mutta
toisaalta uskonnon kautta, mistä he löysivät yhteneväisyyksiä vanhemmuuden roolikartan ta-
voiteroolien kanssa.

Toiminnalliset osuudet sujuivat mielestämme hyvin ja sujuvasti. Meidän kahden välinen tiimi-
työ oli toimivaa ja avointa. Olimme yhdessä suunnitelleet toiminnot ja toteutustavat sekä
pohtineet mahdollisia haasteita mitä voisi tulla ohjaustilanteissa vastaan. Jokaista toiminta-
kertaa ennen tapasimme hyvissä ajoin ja kävimme vielä kerran läpi omat vastualueet. Mie-
lestämme olimme valmistautuneet hyvin ja olimme itse tyytyväisiä oman toiminnan aiheeseen
ja toteutustapaan. Yhteiset palautekeskustelut pystyimme käymään aina heti toimintakerto-
jen jälkeen. Palautekeskusteluissa avasimme sen toimintakerran sujuvuutta, omaa ohjaamis-
tamme sekä toiminnan mielekkyyttä. Samalla keskustelimme palautteista mitä saimme niillä
kerroilla ja mietimme, tarvitseeko joitain asioita muuttaa seuraavalle toimintakerralle.

Ryhmän ohjaamiseen saimme kokemusta, mutta äänenkäyttöön sekä ohjeiden antamiseen tarvitaan lisää varmuutta. Ohjeet on myös aina hyvä antaa kirjallisena sen lisäksi, että ne kerrotaan, varsinkin jos osallistujien kielitaidosta ei ole varmuutta. Suunnitelmien äkilliseen muuttumiseen on varauduttava hyvästä valmistautumisesta huolimatta ja suunnitelmasta tulee päästää irti. Meillä molemmilla on pitkä kokemus työelämästä ja olemme tottuneet siihen, että työelämän käsikirjoitus muuttuu, joten suunnitelmien äkilliseen muutokseen osasimme suhtautua. Tosin, mikäli meillä olisi ollut mahdollisuus toteuttaa alkuperäiset suunnitelmamme, niin olisimme saaneet enemmän peilauspintaa vanhemmuuden roolikartan teorian työstämiseen sekä kokemusta erilaisten menetelmien ohjaamisessa.

Heiskanen ja Hiisijärvi (2015) mainitsevat, että ryhmän vetäjän tarkoituksena on innostaa osallistujat mukaan toimintaan. Saadun palautteen mukaan onnistuimme tässä. Ohjaajina pyrimme olemaan innostavia sekä osallistavia. Tässä onnistuttiin huolellisella esivalmistelulla ja sillä, että olimme itse tietoisia asioista mitä olimme heille pitämässä. Myös oma vanhemmuus sekä aikaisempi työkokemus perheiden kanssa työskentelystä auttoi meitä ymmärtämään paremmin naisten esille tuomat asiat sekä tuomaan esimerkkejä arjesta. Tätä auttoi myös paneutuminen teoreettiseen viitekehykseen, erityisesti vanhemmuuden roolikarttaan. Vanhemmuuden rooleja oli mielenkiintoista käydä maahanmuuttajanaisten kanssa läpi, sillä sieltä löytyi paljon yhtäläisyyksiä suomalaiseen vanhemmuuteen. Moni lastenhoitoon ja kasvatukseen liittyvä asia askarrutti kaikenlaisen kulttuurin omaavia naisia samalla tavalla.

Kuten alussa mainitsimme, niin projekti on ollut pitkä ja hanke oli ehtinyt alkaa, ennen kuin meitä pyydettiin siihen mukaan. Pääsimme seuraamaan läheltä järjestötyöskentelyä sekä saimme olla mukana kehittämässä uutta. Tulevaisuudessa menetelmiä muokataan jokaiseen koulutukseen sopivaksi. Jokainen tuleva koulutus, osallistujat ja ryhmät ovat erilaisia.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi on ollut erittäin antoisa, sopivasti haastava ja olemme oppineet paljon parityöskentelystä sekä ryhmän ohjaamisesta. Uskomme, että tämän prosessin antia voimme käyttää vielä tulevaisuudessa myös omassa työelämässä. Olemme tyytyväisiä, että Naapuriäiti-hanke aikoo tulevaisuudessa käyttää näitä meidän toimintamalleja koulutuksessaan seuraavillekin naapuriäideille.

Lähteet

Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) 2013. Olemme muuttaneet -ja kotoutumme. Väestöliitto. Kirjapaino Fram. Vaasa.

Alitolppa-Niitamo A., Söderling I. & Fågel S. (toim.) 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Vammalan Kirjapaino Oy.

Grandell T. 2014. Matka luovuuden lähteelle. Psykodraama ja jungilainen psykologia kohtavat. Suomen Morenoinstituutti. Painotalo. Juvenes Print. Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere.

Heiskanen, T. & Hiisijärvi, S. 2015. Toiminnalliset menetelmät. Viitattu 29.12.2015.
<http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>

Helminen M-L. & Iso-Heiniemi M. 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Käyttäjän opas. Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Hurting J. , Nikupeteri A. & Romakkaniemi, M. 2013. Tutkiva sosiaalityö. Oikeudenmukaisuus sosiaalityössä. Sosiaalityön tutkimuksen seura 2013.

Hyvinvointi- ja terveyserot 2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.4.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Janhonen-Abruquah, H. 2010. Gone with the Wind? Immigrant Women and Transnational Everyday Life in Finland. University of Helsinki. Faculty of Behavioural Sciences. Department of Teacher Education. University Print. Helsinki. Viitattu 2.5.2016.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20059/gonewith.pdf>

Juujärvi S. , Myyry, L. & Pesso K. 2007 Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa. Tammi. Helsinki 2007.

Kirkernes Integrations Tjeneste 2015. Viitattu 28.12.2015.
<http://www.kontaktfamilie.dk/dk/kit/bydelsmor/>

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Gummerrus kirjapaino Oy. Saarijärvi 2004.

Kotouttaminen 2016. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu. Viitattu 25.3.2016.

http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/kotoutumislaki_ohjaa_kotouttamista

Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Artikkel: Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teos: Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. 2013. 78-95. Alitolppa- Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. Kirjapaino Fram. Vaasa.

Kulttuurisensitiivinen kohtaaminen sosiaali- ja terveyspalveluissa 2015. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Palvelut. Viitattu 24.3.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/palvelut>

Laine R., Nissilä L. & Sergejeff K. 2007. Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia Luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. Opetushallitus. Vammalan kirjapaino Oy.

Laki kotoutumisen edistämisestä. 2010. finlex.fi. Viitattu 25.3.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Lastensuojelun käsikirja. 2015. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.12.2015.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo>

Lähde, A. & Emas, T. 2010. Kulttuurisensitiivinen käsikirja ongelmapelaajien ja heidän läheistensä kanssa työskentelyyn. Sosiaalipedagogiikan säätiö. Viitattu 24.3.2016.

[http://www.sosped.fi/wp-](http://www.sosped.fi/wp-content/uploads/2012/08/Kulttuurisensitiivinen_kasikirja_ongelmapelaajien_ja_heidan_laheisten_sa_kanssa_tyoskentelyyn.pdf)

con-

[tent/uploads/2012/08/Kulttuurisensitiivinen_kasikirja_ongelmapelaajien_ja_heidan_laheisten_sa_kanssa_tyoskentelyyn.pdf](http://www.sosped.fi/wp-content/uploads/2012/08/Kulttuurisensitiivinen_kasikirja_ongelmapelaajien_ja_heidan_laheisten_sa_kanssa_tyoskentelyyn.pdf)

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus 2015. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.4.2016

<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/osallisuus>

Maahanmuuttovirasto 2016. Viitattu 24.3.2016.

http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/kansalaisuustilastot

Miettinen, A. & Pelkonen, I. 2016. Väestöliitto. Maahanmuuttajaperheet. Viitattu 25.5.2016.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajaperheet/

Naapuriäiti-hanke 2015. Viitattu 23.3.2016.

<http://www.nicehearts.com/hankkeet/naapuriaiti/>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Sakilayan-Latvala, M. & Welling, J. 2015. Artikkel. Asuminen & yhteiskunta 4/2015. Asukasliitto. Salon Lehtitehdas.

Säävälä, M. 2011. perheet muuttoliikkeessä. Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen. Väestötutkimuslaitos Katsauksia E41/2011. Väestöliitto. Helsinki 2011. Hakapaino Oy.

Söderling, I. 2013. Artikkel. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Väestöliitto. Alitolppa-Niitamo A., Fågel, S. & Säävälä, M. Olemme muuttaneet ja kotoudumme. 2013. Helsinki. Sivut 15-31. Kirjapaino Fram. Vaasa.

Taidelähtöiset menetelmät. 2015. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 14.12.2015.

https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat

Talentia 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammatilliset eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. 2013. Viitattu 5.4.2016.

http://www.talentia.isintexas.com/edocs/julkaisut/eettinen_opas/flip/

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen Yliopiston-paino Oy. Juvenes Print. Tampere.

Tolonen, V. 2016. Vanhemmuuden roolikartta maahanmuuttajille. Lastensuojelun käsikirja. Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitos. Viitattu 24.2.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyovalineet/vanhemmuuden-roolikartta-maahanmuuttajille>

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. 2013. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 14.12.2015. <http://www.vslk.fi/index.php?id=19>

Veto-verkosto 2015. Naapuriäiti-hanke pyrkii voimauttamaan naisia yksi nainen kerrallaan. Viitattu 7.2.2016. <http://www.vetoverkosto.fi/?x256424=278751>

Voimaneidot -tunnekortit 2016. Emotio.fi. Viitattu 4.5.2016.

<http://www.emotio.fi/tuotteet.html?id=2/2>

Ylitalo, P. 2011. (toim.) Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi. Kuntaliitto. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä. Kuntatalon paino. Helsinki.

Kuvat

Kuva 1: Voimaneito-tunnekortit.....	30
Kuva 2: Vanhemmuuden käsi yhden osallistujan tekemänä	31
Kuva 3: Ensimmäisen toimintakerran palaute	36
Kuva 4: Toisen toimintakerran palaute	36
Kuva 5: Kolmannen toimintakerran palaute	37

Kuviot

Kuvio 1: Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2013)	18
Kuvio 2: Vanhemmuuden roolikartta maahanmuuttajille (Tolonen 2016)	22

Liitteet

Liite 1 Sopimus opinnäytetyöstä	52
---------------------------------------	----

Liite 1 Sopimus opinnäytetyöstä

Tikkurila

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

1. SOPIJAPUOLET JA YHTEYSTIEDOT

1.1 Opinnäytetyön tekijä(t) ja yhteystiedot

Johanna Honkavaara

Karoliina Päivärinne

1.2 Työelämän yhteyshenkilö ja yhteystiedot

Margarita (Meg) Sakilayan-Latvala, Vantaan Nicehearts ry, Naapuriäiti-hanke,

2. OPINNÄYTETYÖ

2.1 Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus ja jos on osa laajempaa hanketta, yhteys sen tavoitteisiin.

Maahanmuuttajaäitien vanhemmuuden tukeminen toiminnallisilla menetelmin Naapuriäiti-hankkeessa

Lisätään maahanmuuttajanaisten tietoutta vanhemmuudesta sekä paikallisista lapsiperheiden palveluista yhdessä Naapuriäiti-hankkeen kanssa, jotta he voivat toimia mentoreina tuleville uusille Vantaalle muuttaville maahanmuuttajaisille.

2.2 Opinnäytetyön toteutustapa

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutetaan kahdessa eri osassa, joista toinen on kestoaltaan 3x3 tuntia ja toinen noin 3x20 min. Kolmen tunnin toiminta toteutetaan vertasryhmätoiminnalla, jossa osallistujia osallistetaan keskustelemaan ja miettimään yhdessä vanhemmuuteen liittyviä asioita. 20 minuutin toiminta toimii alustuksena Naapuriäiti-hankkeen omien vetäjien teemaan oma jaksaminen ja itsetuntemus.

2.3 Alustava aikataulu

Keväällä 2016: Kolmen tunnin toteutuskerrat 7.3., 10.3. ja 11.3.

20 minuutin alustukset 11.4., 13.4., 14.4. ja 15.4.

Tapaamme Megin ennen toteutuskertoja sekä sen jälkeen. Käymme myös yhdessä (Johanna ja Karoliina) keskusteluja ennen ja jälkeen toimintojen.

2.4 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään

Toiminnassa hyviksi todetut käytännöt voidaan pitää Naapuriäiti-hankkeen tulevaisuudessa toiminta/ohjauskerroilla mukana yhtenä työskentelytapana.

Alustava opinnäytetyösuunnitelma liitteenä 1.

3. TYÖELÄMÄN YHTEYSHENKILÖN ROOLI OPINNÄYTETYÖSSÄ

(Esim. tausta-aineistojen, tilojen ja materiaalien käyttö, avustaminen haastateltavien hankinnassa,

osallistuminen opinnäytetyön ohjaamiseen, arviointiin jne.)

- Tilojen, osallistujien sekä materiaalin hankinta.
- Avustaminen tarvittaessa ohjaamiseen.
- Tausta-aineiston antaminen järjestöstä ja hankkeesta.
- Toiminnan arviointi jokaiselta toimintakerralta.
- Lopullisesta opinnäytetyöstä suullinen/kirjallinen lausunto.

4. OPISKELIJAN VASTUUT

4.1 Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.

4.2 Opiskelijan muut vastuut

Otamme huomioon toiminnassamme sosiaalityön eettiset ohjeet.

Kasaamme tarvittavan materiaalityön, joka liittyy vanhemmuuteen sekä lapsiperheiden palveluihin lähialueilla Naapuriäideille.

5. MUUTA MAHDOLLISTA SOVITTAVAA

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

___4.2.2016 Vantaa_____

Paikka ja päiväys

Osapuolten allekirjoitukset

Margarita Sakilayan-Latvala

Johanna Honkavaara

Karoliina Päivärinne